

PRITARTA
Telšių rajono savivaldybės mero
2025 m. birželio 4 d.
potvarkiu Nr. M1-375

PATVIRTINTA
Telšių lopšelio-darželio „Berželis“
direktorius 2025 m. birželio 5 d.
įsakymu Nr. V-35

PRITARTA
Telšių lopšelio-darželio „Berželis“
Mokyklos tarybos posėdžio
2025 m. gegužės 16 d.
protokolu Nr. T- 2

**TELŠIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
*„PAŽINIMO TAKELIU“***

2025 m.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. INFORMACIJA APIE ŠVIETIMO ĮSTAIGĄ

Švietimo tiekėjo pavadinimas: Telšių lopšelis-darželis „Berželis“ (toliau – Darželis).

Trumpasis pavadinimas: lopšelis-darželis „Berželis“.

Grupė: lopšelis-darželis yra neformaliojo ugdymo įstaiga. Kodas 3160.

Veiklos pradžia: 1973 m. liepos 1 d.

Teikiamos paslaugos: ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.

Ugdymo(si) kalba: lietuvių.

Ugdymo(si) forma: dieninė.

Teisinė forma: lopšelis-darželis „Berželis“ yra savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Įstaigos kodas: 190597425.

Adresas: Kalno g. 20, Telšiai, LT-87133.

Telefonas: +370 444 60274.

Interneto svetainės adresas: <https://ldberzelisdirektor.wixsite.com/berzelis>

Elektroninis paštas: ldberzelis@gmail.com

Lopšelyje-darželyje ugdomi: 2–6 metų vaikai.

Grupės formuojamos pagal amžių: ankstyvasis amžius: 2–3 m.; ikimokyklinis amžius: 3–5 m.; priešmokyklinis amžius: 5–6 m.

Grupės komplektuojamos: vieno amžiaus ir mišraus amžiaus vaikų.

Telšių lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) parengta ir atnaujinta, remiantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis. Taip pat atsižvelgiama į pagrindinius teisinius dokumentus, reglamentuojančius ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą, tokius kaip Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, Vaiko gerovės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Telšių lopšelio-darželio „Berželis“ nuostatais. Programa integruoja universalios dizaino mokymuisi (UDM) principus, siekdama sukurti įtraukią ir prieinamą ugdymo aplinką kiekvienam vaikui. UDM skatina pripažinti visų vaikų skirtumus, puoselėti lygiateisiškumą, sudaryti sąlygas visaverčiam dalyvavimui ir užtikrinti vienodas teises visiems vaikams. Taip pat pabrėžiama bendruomenės santykių kūrimo svarba. Vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, Programa siekia užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą, atsižvelgiant į naujausias švietimo tendencijas ir šalies švietimo prioritetus.

1.2. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ (SI)

Telšių lopšelis-darželis „Berželis“ savo ugdymo procese vadovaujasi „Pažinimo takeliu“ programos principais, kurie grindžiami holistiniu požiūriu į vaiką, jo raidą ir ugdymosi poreikius. Programos turinys kuriamas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą, savarankiškumą, natūralų smalsumą bei jo patirtinį mokymąsi.

1. Vaikystės samprata ir vaiko raida. Vaikystėje vykstantys raidos procesai yra pamatinė ugdymo(si) prielaida. Vaiko ugdymas(is) Telšių lopšelyje-darželyje „Berželis“ orientuotas į:

- **Natūralų vaikų augimą:** vaikas vystosi individualiai, jo raida vyksta netolygiai, o ugdymo(si) procesas pritaikomas prie vaiko poreikių ir galimybių.
- **Vaiko aktyvų mokymąsi:** vaikai patys atranda, tyrinėja, ieško sprendimų ir eksperimentuoja, todėl pedagogai kuria aplinką, skatinančią vaikų smalsumą.
- **Integruotą ugdymą(si):** fizinis, emocinis, socialinis ir kognityvinis ugdymas(is) vyksta per natūralų kasdienį gyvenimą, veiklas ir patirtis.

2. Vaiko poreikių tenkinimas ir ugdymosi aplinka. Lopšelis-darželis kuria palankias sąlygas esminių vaikų poreikių tenkinimui:

- **Žaidimo poreikis:** sudaromos sąlygos laisvam, savarankiškam žaidimui, kuris ugdo vaikų socialinius, kognityvinius ir emocinius gebėjimus.
- **Saugumo jausmas:** vaikai jaučiasi priimti, girdimi, matomi, o pedagogai kuria palaikančią, ramią aplinką.
- **Draugystės ir bendrystės skatinimas:** ugdomi vaikų socialiniai įgūdžiai, kuriama pagarbaus ir empatiško bendravimo kultūra.
- **Komunikavimo galimybės:** vaikai skatinami reikšti savo mintis žodžiu, vaizdu, judesiu, muzika ar kitomis raiškos formomis.
- **Pažinimo džiaugsmo skatinimas:** vaikams suteikiama laisvė tyrinėti, klausinėti, kurti ir atrasti.
- **Savarankiškumo ugdymas:** skatinama vaikų iniciatyva, suteikiamos galimybės priimti sprendimus ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus.

3. Vaikų dalyvavimas ugdymo(si) procese. Lopšelis-darželis „Berželis“ vadovaujasi demokratiniu ugdymo principu, kur vaikai tampa aktyviais ugdymo(si) proceso dalyviais:

- Jie turi galimybę priimti sprendimus, reikšti savo nuomonę, kurti taisykles ir mokytis jų laikytis.
- Skatinama vaikų lyderystė, sudaromos sąlygos kiekvienam išbandyti lyderio vaidmenį.
- Vaikai dalyvauja vertinant savo aplinką, veiklas, reflektuoja savo patirtis.

4. Patirtinis ugdymasis ir žaidimo reikšmė. Vaikai mokosi veikdami, eksperimentuodami ir reflektuodami:

- **Ugdymasis žaidžiant** – skatinami tiek spontaniški, tiek struktūruoti ugdomieji žaidimai, kurie yra natūralus vaikų mokymosi būdas.
- **Patirtinis ugdymasis** – vaikai mokosi per patirtį, stebėjimą, eksperimentavimą ir reflektavimą.

- **Personalizuotas ir savivaldus ugdymasis** – vaikams suteikiama laisvė rinktis veiklas, ugdytis savarankiškai ir savo tempu.

5. Bendradarbiavimas su šeima ir bendruomene. Lopšelis-darželis „Berželis“ siekia glaudaus bendradarbiavimo su vaikų tėvais ir vietos bendruomene:

- Tėvai įtraukiami į ugdymo procesą, dalijamasi informacija apie vaiko pasiekimus ir raidą.
- Organizuojamos bendros veiklos, skatinančios šeimos ir bendruomenės įsitraukimą į ugdymo procesą.

1.3. UGDYMA(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS

Šioje programoje akcentuojamos svarbiausios vertybės, kurios padeda formuoti vaikų pasaulėžiūrą, skatina asmeninį augimą bei lavina gyvenimo įgūdžius. Programos esmė – holistinis požiūris į vaiko ugdymą, kurio metu svarbu ne tik akademiniai pasiekimai, bet ir emocinis, socialinis bei kultūrinis vystymasis.

- **Vaiko orumas.** Kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikalus asmuo, turintis teisę į savo individualumą, vertybes ir pagarbą. Mokytojai užtikrina, kad vaikas jaustųsi saugus, vertinamas ir skatinamas atskleisti savo potencialą.
- **Vaiko gerovė.** Ši vertybė pabrėžia holistinį požiūrį į vaiko vystymąsi, įtraukiant ne tik pažintines žinias, bet ir emocinę, fizinę bei socialinę sveikatą, užtikrinant saugią aplinką, kurioje vaikai jaučiasi apsaugoti, pasitiki, kad jų poreikiai bus patenkinti, ir tai padeda ugdyti vidinę harmoniją, gebėjimą užmegzti ryšius su šeima bei bendruomene bei stiprina atsakomybės jausmą už save ir aplinkinius.
- **Saviugda ir saviraiškos laisvė.** Skatinama kūrybiškumo, išradingumo ir saviraiškos laisvė. Vaikams suteikiama galimybė dalyvauti įvairiose veiklose, kurios atitinka jų individualius interesus bei gebėjimus, ir taip ugdoma jų iniciatyva bei gebėjimas savarankiškai mokytis.
- **Lygiavertis dalyvavimas.** Ši vertybė akcentuoja, kad kiekvienas vaikas turi turėti vienodas galimybes dalyvauti ugdymosi procese, nepriklausomai nuo individualių skirtumų. Mokykla turėtų kurti sąlygas, kuriose kiekvienas vaikas, nepaisant jo gebėjimų ar poreikių, gali aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese ir kitose veiklose.
- **Lygiavertiškumas ir įvairovė.** Ugdomas gebėjimas priimti kitus žmones, nepriklausomai nuo jų nuo lyties, sveikatos, kultūrinės, socialinės ar asmeninės aplinkos. Vaikai mokomi suprasti, kad įvairovė yra stiprybė, o harmonija įmanoma tik tuomet, kai visi bendradarbiauja.
- **Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei.** Ši vertybė skatina kurti aplinką, kurioje būtų skatinamas atvirumas naujoms idėjoms, pagarbiai priimamos įvairios kultūros ir požiūriai. Ugdymosi aplinka turėtų būti tokia, kurioje skatinama pažinti, suprasti ir gerbti ne tik savo, bet ir kitų kultūrų, kalbų bei tradicijų skirtumus. Ugdymo įstaiga turi skatinti empatiją ir toleranciją, padedančias vaikams suprasti ir gerbti skirtingus požiūrius bei patirtis.
- **Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas.** Skatinamas atsakomybės jausmas už save, kitus ir aplinką. Vaikai mokomi dalyvauti bendrose veiklose ir prisidėti prie bendros gerovės kūrimo, kartu įgyjant įgūdžių veikti grupėje. Taip pat susipažįstama su

teisėmis ir pareigomis, kurias turime vieni kitiems, savo bendruomenei.

- **Įtraukumas.** Ugdymo(si) procesas pritaikomas ir vaikams, turintiems specialiųjų poreikių. Individualizuoti ugdymo metodai ir veiklos stiprina vaikų sensorinius gebėjimus bei socialinius įgūdžius.
- **Skaitmeninės technologijos.** Skaitmeninės priemonės, tokios kaip interaktyvūs žaidimai, virtualios ekskursijos ar edukacinės programėlės, praturtina ugdymo procesą. Jos ne tik stiprina vaiko pažinimą ir socialinius gebėjimus, bet ir ugdo kūrybiškumą bei technologinį raštingumą.
- **Tarpkultūrinis suvokimas.** Ugdymo procese vykdomos veiklos, supažindinančios vaikus su įvairiomis kultūromis, kalbomis ir tradicijomis, ugdo atvirumą, toleranciją ir pagarbą kitokiai pasaulėžiūrai. Taip pat skatinama puoselėti Žemaičių kultūrą, kalbą, tradicijas bei susipažinti su krašto istorija, kuriant aplinką, kurioje vaikai gali save išreikšti kaip etninės kultūros dalyviai ir kūrėjai.

○ *VAIKŲ POREIKIAI*

- **Žaidimo poreikis.** Žaidimas yra esminė vaikystės dalis, leidžianti vaikams laisvai tyrinėti pasaulį, kurti savo kultūrą, ugdyti socialinius įgūdžius ir lavinti kūrybiškumą. Svarbu suteikti vaikams pakankamai laiko, erdvės, tinkamų priemonių ir žaidimo partnerių.
- **Saugumo poreikis.** Vaikai turi jaustis saugūs tiek fiziškai, tiek emociškai. Tai apima pagarbą jų asmenybei, buvimą matomais ir girdimais, tinkamą globą bei pagalbą, kai jos reikia.
- **Draugystės poreikis.** Socialiniai ryšiai yra labai svarbūs vaikų emocinei gerovei. Jie turi jausti, kad yra priimti, kad jų nuomonė ir buvimas yra svarbūs. Draugystė ugdo empatiją, gebėjimą dalintis, bendradarbiauti, spręsti konfliktus
- **Komunikavimo poreikis.** Bendravimas vyksta ne tik žodžiais, bet ir neverbalinėmis priemonėmis – mimika, gestais, piešiniais, muzika, kūno judesiais.
- **Pažinimo džiaugsmo poreikis.** Vaikų natūralus smalsumas skatina juos tyrinėti, klausinėti, kurti ir išbandyti naujus dalykus. Mokymasis turi būti grindžiamas džiaugsmu atrasti, eksperimentuoti ir kurti savo suvokimą apie pasaulį.
- **Kūrybinės saviraiškos poreikis.** Kiekvienas vaikas turi unikalų kūrybinį potencialą, kurį reikia skatinti per menines, muzikinės raiškos, judesio, teatro ar kitokias kūrybines veiklas.
- **Individualūs ir specialieji ugdymosi poreikiai.** Kiekvienas vaikas yra unikalus, todėl svarbu atsižvelgti į jo individualius poreikius, interesus ir gebėjimus.

1.5. TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Vaikas yra neatsiejama šeimos ir vietos bendruomenės dalis, todėl Telšių lopšelis-darželis „Berželis“ siekia glaudaus bendradarbiavimo su tėvais (globėjais) bei vietos institucijomis, užtikrindamas visuminį vaikų ugdymą ir jų socialinę integraciją.

Bendradarbiavimas su tėvais. Darželis siekia atliepti tėvų lūkesčius, sudarydamas sąlygas kokybiškam vaikų ugdymui, konsultuodamas juos įvairiais ugdymosi klausimais ir skatindamas aktyvų tėvų įsitraukimą į ugdymo(si) procesą.

- Tėvai kviečiami būti **aktyviais ugdymo partneriais**, teikti siūlymus ir dalyvauti sprendimų priėmimo.
- Skatinamas **tęstinis ugdymas(is) namuose**, suteikiant tėvams metodinę pagalbą ir rekomendacijas, kaip palaikyti vaiko mokymosi procesą kasdienėje aplinkoje.
- Veikia **Darželio taryba**, kuriose tėvai gali išreikšti savo nuomonę ir prisidėti prie darželio veiklos gerinimo.
- Organizuojami **bendri renginiai, atviros veiklos ir edukacijos**, skatinančios tėvų dalyvavimą ugdymo procese.

Partnerystė su vietos bendruomene. Telšių lopšelis-darželis „Berželis“ siekia kurti glaudų ryšį su vietos bendruomene ir įvairiomis institucijomis, kad vaikai galėtų įsilieti į aplinkos gyvenimą, perimti vietos tradicijas ir ugdyti bendruomeniškumo jausmą.

- Bendradarbiaujama su **Telšių rajono savivaldybe, Telšių Karolinos Praniauskaitės viešąja biblioteka, Telšių policijos komisariatu, Telšių priešgaisrine gelbėjimo tarnyba, Telšių rajono gimnazijomis, progimnazijomis ir kitomis švietimo įstaigomis.**
- Vykdomi **bendri projektai**, kuriuose dalyvauja vaikai, pedagogai ir bendruomenės nariai.
- Organizuojamos **edukacinės išvykos, ekskursijos, pažintiniai susitikimai su vietos specialistais**, siekiant ugdyti vaikų pažinimo džiaugsmą ir stiprinti ryšį su bendruomene.
- Darželis aktyviai dalyvauja **Telšių miesto renginiuose, tradicinėse šventėse ir bendruomenės iniciatyvose**, suteikdamas vaikams galimybę įsitraukti į vietos kultūrinį gyvenimą.

1.6. REGIONO YPATUMAI

Telšių lopšelis-darželis „Berželis“ įsikūręs Žemaitijos sostine vadinamame Telšių mieste, kuris garsėja savo turtinga istorija, kultūra ir gamtos paveldu.

- **Žemaičių tapatybė** – mūsų krašte puoselėjamos žemaičių kalbos, kultūros ir papročių tradicijos. Vaikai ugdomi pažinti ir gerbti savo krašto istoriją bei tarmes.
- **Istorinė ir kultūrinė aplinka** – Telšiai garsėja savo senamiesčiu, kuris laikomas vienu gražiausių Lietuvoje, taip pat čia yra svarbūs architektūros ir istorijos paminklai, tokie kaip Telšių katedra, Žemaičių muziejus „Alka“, Didžioji Žemaičių siena ir kt.
- **Gamtos objektai** – netoli miesto tyvuliuoja Masčio ežeras su sutvarkytomis pakrantėmis, kur vyksta įvairios edukacinės veiklos. Taip pat Žemaitijos nacionalinis parkas ir kiti gamtos kampeliai skatina vaikus pažinti ir mylėti gamtą.
- **Bendruomeniškumas** – aktyviai dalyvaujame vietos renginiuose, šventėse ir projektuose, kurie skatina vaikus pažinti savo krašto kultūrą ir tradicijas.

1. 7. TELŠIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“ PRIORITETINĖS VEIKLOS KRYPTYS:

- **Žaidimas** – žaidimas kaip pagrindinė vaikų veikla skatinamas tiek spontaniškai, tiek struktūruotai, siekiant lavinti jų kūrybiškumą, socialinius įgūdžius ir emocinę saviraišką.
- **Ištraukusis ugdymas** – specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai yra integruojami į bendrąją ugdymo sistemą, jiems teikiama specialistų pagalba (logopedų, specialiųjų pedagogų).
- **Fizinis aktyvumas ir sveikatinimas** – vykdomi sveikos gyvensenos projektai, sporto renginiai, organizuojami aktyvūs užsiėmimai, kurie skatina vaikų fizinį aktyvumą.
- **Tyrinėjimo ir eksperimentavimo kultūra** – skatinama ugdyti vaikų smalsumą, kritinį mąstymą, organizuojamos STEAM veiklos, kurios padeda vaikams geriau suprasti pasaulio dėsnius.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PROGRAMOS PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis šiais ikimokyklinio ugdymo principais:

- **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);
- **Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- **Žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- **Sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- **Integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- **Ištraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- **Kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

- **Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- **Reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsveria autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
- **Šeimos ir mokyklos partnerystės principas.** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, REZULTATAS

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti ir pripažinti kiekvieno vaiko poreikius, raidos ypatumus, gebėjimus bei įtraukties principus, siekiant plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, komunikavimo ir kūrybines galias.
2. Organizuoti ugdymą(si), sudarant galimybes vaikams savarankiškai tyrinėti, eksperimentuoti, kurti ir reflektuoti patirtį, derinant mokytojo suplanuotą ir spontanišką vaikų veiklą bei taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (projektus, eksperimentus, žygius ir kt.), pripažįstant žaidimą pagrindiniu ugdymo(si) būdu.
3. Kurti saugią emocinę aplinką, kurioje vaikai pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiaisiais bei bendraamžiais, mokytųsi spręsti kasdienės problemas, suprasti savo ir kitų ketinimus, jausmus bei veiksmų pasekmes.
4. Suteikti vaikams galimybes mokytis pažinti ir veikti: žaisti, tyrinėti, kelti klausimus ir ieškoti atsakymų, pasirinkti veiklos būdus ir priemones, savarankiškai planuoti ir vertinti savo ugdymosi procesą.
5. Skatinti vaikus aktyviai dalyvauti mokyklos gyvenime, išreiškiant save pasirinktomis raiškos priemonėmis, ugdant savarankiškumą ir bendruomeniškumo jausmą.

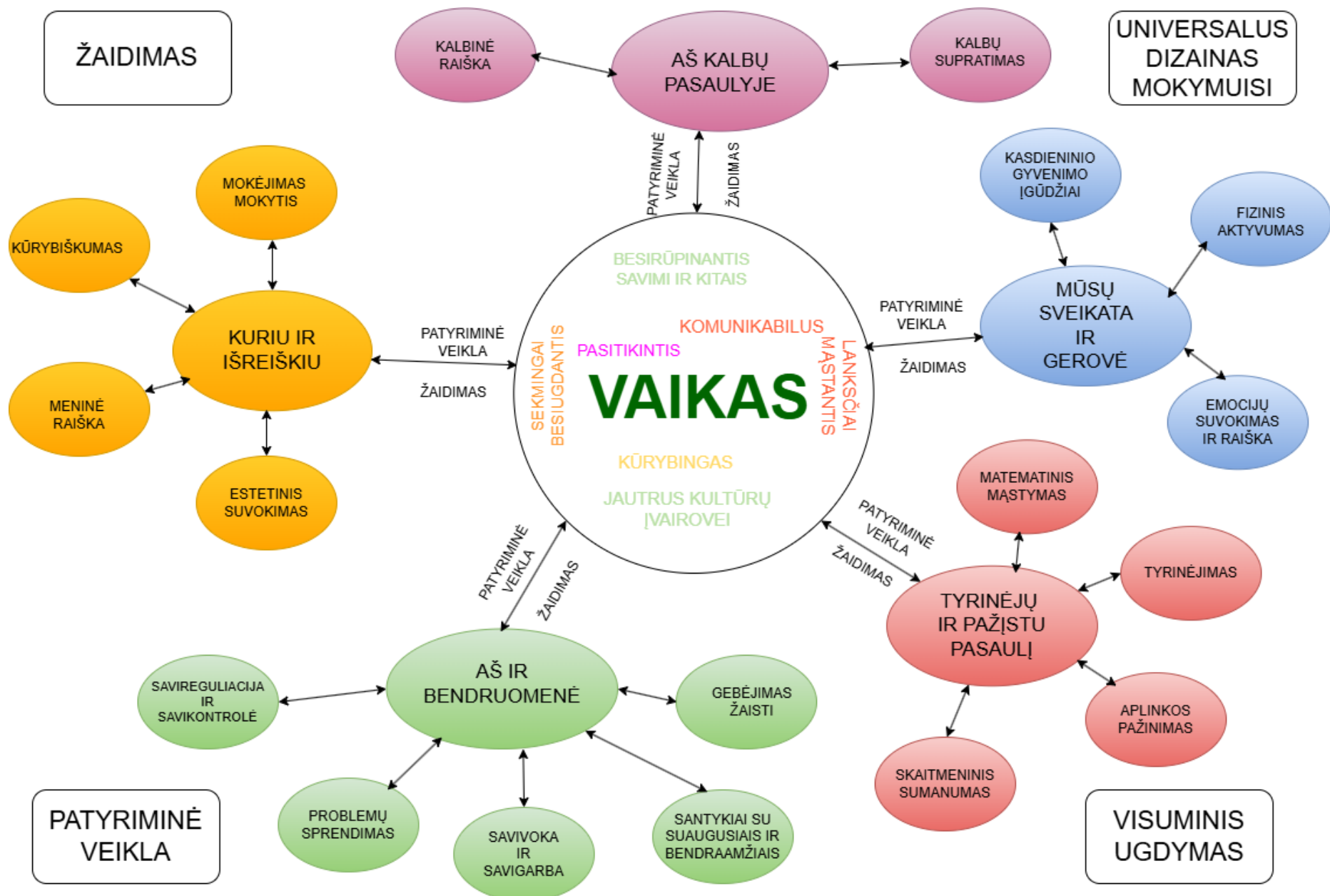
Konceptualus ugdymo(si) modelis yra lankstus ir holistinis, orientuotas į kiekvieno vaiko visapusišką raidą. Jis remiasi individualizavimo ir įtraukties principais, leidžiančiais vaikui ugdytis pagal jo asmeninius gebėjimus, poreikius ir interesus. Modelis skatina ugdymo(si) sričių integraciją, sudarant sąlygas vaikui patirti sėkmę įvairiose srityse. Esminis modelio principas – įvairialypė, dinamiška ugdymo(si) aplinka, kuri skatina vaikų iniciatyvumą ir savarankiškumą. Vaikų veikla organizuojama ne tik grupėje, bet ir lauke, netradicinėse aplinkose, muziejuose, gamtoje, vietinėse bendruomenėse. Aktyviai taikomi patirtinio mokymosi metodai, tokie kaip eksperimentavimas, tyrinėjimas, kūrybinės dirbtuvės, projekcinė veikla.

Modelis grindžiamas universalaus dizaino, visuminio ugdymo, žaidimo ir patyriminės veiklos principais. Žaidimas yra pagrindinė ugdymo(si) forma, kuri gali būti tiek spontaniška, tiek pedagogo inicijuota. Vaikams suteikiamos galimybės tyrinėti, eksperimentuoti, kurti ir reflektuoti savo patirtį, taip pat aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese.

Pedagogų vaidmuo šiame modelyje – palydėti, skatinti ir sudaryti sąlygas vaikų saviraiškai bei iniciatyvai. Jie kuria ugdymo(si) kontekstus, remdamiesi vaikų natūraliu smalsumu, padėdami jiems formotis kaip savarankiškoms, atsakingoms bei kūrybingoms asmenybėms. Pedagogai ugdymo(si) procesą grindžia situaciniu ugdymu, projektinėmis veiklomis ir bendradarbiavimu su šeima, įtraukdami tėvus į vaikų ugdymo(si) procesą. Vaiko ugdymo(si) centre – septynios esminės galios: pasitikėjimas savimi, komunikabilumas, kūrybiškumas, sėkmingas mokymasis, lankstus mąstymas, kultūrinis jautrumas bei rūpinimasis savimi ir kitais. Šios galios integruojamos į ugdymo procesą, skatinant kiekvieno vaiko individualią pažangą ir saviraišką.

Ikimokyklinio ugdymo(si) turinys apima penkias pagrindines sritis: „**Mūsų sveikata ir gerovė**“, „**Aš ir bendruomenė**“, „**Aš kalbų pasaulyje**“, „**Tyrinėju ir pažįstu aplinką**“ bei „**Kuriu ir išreiškiu**“. Šios sritys orientuotos į vaikų pasiekimų plėtotę, skatinant visapusišką asmenybės raidą. Ugdymo(si) rezultatai atsispindi nuosekliai įgyjamuose pasiekimuose, kurie apima: **kasdienio gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, emocijų suvokimą ir raišką, aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, tyrinėjimą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, kalbinę raišką, estetinį suvokimą, meninę raišką, kūrybiškumą, mokėjimą mokytis, savireguliaciją ir savikontrolę, problemų sprendimą, savivoką ir savigarbą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, gebėjimą žaisti.**

Ugdymo(si) procesas organizuojamas taip, kad būtų užtikrinta saugi emocinė aplinka, kurioje vaikai pozityviai bendrautų su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, mokytųsi spręsti problemas, suprasti savo ir kitų jausmus bei veiksmų pasekmes. Taip kuriamos sąlygos harmoningai kiekvieno vaiko raidai, atsižvelgiant į jo individualius poreikius, gebėjimus ir interesus (žr.1 pav.).

1. pav. Konceptualus ugdymo modelis

IV. UGDYMO (SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) procesas yra orientuotas į vaikų visapusišką raidą, jų individualius poreikius, gebėjimus ir interesus. Ugdymas grindžiamas lankstumu, įtrauktimi ir patirtiniu mokymusi, suteikiant vaikams galimybę tyrinėti, eksperimentuoti, kurti bei reflektuoti savo patirtį. Ugdymo(si) turinys apima penkias pagrindines sritis: „**Mūsų sveikata ir gerovė**“, „**Aš ir bendruomenė**“, „**Aš kalbų pasaulyje**“, „**Tyrinėju ir pažįstu aplinką**“ bei „**Kuriu ir išreiškiu**“. Kiekviena iš šių sričių skatina vaikų pažinimo, socialinių, kalbinių, meninių ir emocinių įgūdžių plėtotę.

Ugdymo strategijos

Ugdymo(si) procese taikomos įvairios strategijos, leidžiančios kiekvienam vaikui patirti sėkmę ir aktyviai dalyvauti mokymosi procese. Viena iš pagrindinių strategijų – individualizavimas, kai ugdymas pritaikomas pagal kiekvieno vaiko amžių, poreikius, gebėjimus ir tempą. Taip pat svarbi įtraukioji praktika, kurios tikslas – užtikrinti, kad visi vaikai, nepaisant jų gebėjimų ar poreikių, galėtų dalyvauti bendroje veikloje ir jaustųsi lygiaverčiais grupės nariais.

Ugdymas organizuojamas pasitelkiant patirtinį mokymąsi, kuris skatina vaikų tyrinėjimą ir aktyvų dalyvavimą realiose situacijose. Projektinė veikla leidžia vaikams kartu su pedagogu planuoti, tirti, eksperimentuoti ir kurti projektus, o žaidybinis ugdymas užtikrina, kad žaidimas būtų pagrindinė vaikų ugdymosi forma, skatinanti kūrybiškumą ir saviraišką. Taip pat taikomas tarpdisciplininis mokymasis, kuris apjungia įvairias ugdymo sritis į kasdienės veiklas, bei bendradarbiavimu grįstas mokymasis, kuriame dalyvauja ne tik vaikai, bet ir pedagogai bei šeimos nariai.

Svarbią vietą ugdymo(si) procese užima refleksija, kuri skatina vaikus ir pedagogus diskutuoti apie patirtis, išmoktas pamokas ir ateities tikslus. Refleksijos procesas padeda vaikams geriau suprasti savo mokymosi patirtis, įsisąmoninti įgytas žinias ir ugdyti kritinį mąstymą. Pedagogai refleksijos metu stebi vaikų pažangą, analizuoja jų stiprybes ir ugdymosi poreikius, siekdami toliau individualizuoti ir tobulinti ugdymo procesą.

Šios strategijos sudaro pagrindą kokybiškam, įtraukiam ir vaikų poreikius atliepiančiam ugdymui(si), kuris skatina jų saviraišką, mokymosi motyvaciją bei visapusišką asmenybės augimą.

Ugdymo metodai

- Stebėjimas ir refleksija padeda vaikams suvokti savo aplinką, analizuoti reiškinius ir išreikšti savo mintis. Šis metodas ugdo jų gebėjimą stebėti detales, susieti pastebėjimus su savo patirtimi ir lavinti mąstymą.
- Eksperimentavimas ir tyrinėjimas leidžia vaikams patiems atlikti bandymus, spręsti problemas ir atrasti naujus dalykus, skatindamas jų smalsumą, kritinį mąstymą bei mokymosi motyvaciją.
- Kūrybinės dirbtuvės, apimančios meninę, muzikinę ir teatrinę veiklą, suteikia vaikams galimybę išreikšti save per kūrybą, stiprina jų pasitikėjimą savimi ir socialinius įgūdžius.

- Sensoriniai žaidimai, kuriuose naudojami įvairūs pojūčiai (lytėjimas, uoslė, klausa ir kt.), stiprina vaikų pažintines ir motorines kompetencijas, ugdo jų gebėjimą reaguoti į aplinką ir lavina pojūčių integraciją.
- Mokymasis per pasakas ir istorijas padeda vaikams lavinti kalbinius įgūdžius, vaizduotę ir emocinį intelektą, nes per pasakojimus jie mokosi suprasti emocijas, situacijas ir problemų sprendimo būdus.
- Diskusijos ir klausimų metodas ugdo vaikų kritinį mąstymą, skatina juos formuluoti savo nuomonę, argumentuoti ir aktyviai dalyvauti bendravimo procesuose.
- Lauko pedagogika leidžia vaikams mokytis ne tik grupėje, bet ir gamtoje, muziejuose, bendruomenėje. Veiklos vykdomos realioje aplinkoje padeda vaikams geriau suprasti pasaulį ir stiprina jų ekologinį sąmoningumą.
- Grupiniai ir individualūs projektai skatina vaikų kūrybiškumą, problemų sprendimo įgūdžius, socialinius gebėjimus bei savarankiškumą. Ši metodika leidžia vaikams tyrinėti temas giliau ir praktiškai taikyti įgytas žinias.
- Kūno raiškos metodai, tokie kaip šokiai, judrieji žaidimai ir ritminės veiklos, ne tik stiprina vaikų fizinę sveikatą, bet ir padeda išreikšti emocijas, lavina koordinaciją, judesių plastiškumą bei skatina bendradarbiavimą su bendraamžiais.

Ugdymo priemonės

Ugdymo(si) procese naudojamos įvairios priemonės, kurios padeda vaikams įsitraukti į mokymąsi ir patirti sėkmę:

- Skaitmeninės priemonės (išmanieji įrenginiai, interaktyvios lentos, programėlės), leidžiančios vaikams susipažinti su šiuolaikinėmis technologijomis, ugdyti skaitmeninį raštingumą, analitinį mąstymą ir kūrybiškumą per interaktyvias užduotis bei edukacinius žaidimus.
- Meninės priemonės (teptukai, dažai, molis, muzikiniai instrumentai), kurios ugdo kūrybiškumą, estetinį suvokimą, emocinę raišką ir smulkiąją motoriką, suteikiant vaikams galimybę eksperimentuoti su spalvomis, formomis ir garsais.
- Konstrukcinės priemonės (kaladėlės, dėlionės, LEGO, sensorinės priemonės), lavinančios vaikų smulkiąją motoriką, loginį mąstymą, erdvinį suvokimą ir problemų sprendimo gebėjimus per kūrybinį konstravimą ir inžinerinius eksperimentus.
- Edukacinės priemonės, tokios kaip knygos, kortelės, vizualinės schemos, edukaciniai plakatai, padedančios plėtoti žinias ir gebėjimus, lavinti kalbos, skaitymo ir komunikacijos įgūdžius, skatinti vaikus analizuoti, diskutuoti ir kelti klausimus.
- Sensorinės ir motorinės priemonės (minkštieji kilimėliai, taktilinės plokštės, kvapų ar garsų dėžutės), kurios padeda vaikams pažinti aplinką per įvairius pojūčius, lavina pusiausvyrą, koordinaciją ir jutiminį suvokimą.
- Natūralios ir lauko priemonės skatina vaikų sensorinį pažinimą, kūrybiškumą ir ekologinį sąmoningumą. Smėlis, vanduo, molis ar gamtinės medžiagos lavina lytėjimo pojūtį ir leidžia eksperimentuoti su skirtingomis tekstūromis. Augalai, sodinimo įrankiai ir kiti natūralūs objektai skatina gamtamokslinius tyrimus, fizinį aktyvumą bei stiprina vaikų ryšį su gamta per tiesioginį patyrimą ir tyrinėjimą.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO TURINYS (2-6) METŲ

1. MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ
Ugdymo(si) srities paskirtis. Plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę.
1.1. FIZINIS AKTYVUMAS
Vertybinės nuostatos. Noriai dalyvauja fizinėje veikloje, mėgsta judriuosius žaidimus ir įvairias judėjimo formas. Patiria judėjimo džiaugsmą, suvokia fizinio aktyvumo naudą sveikatai ir gerovei, ugdosi atkaklumą, pasitikėjimą savo kūnu ir gebėjimą išbandyti naujus judesius. Esminis gebėjimas. • Geba tiksliai ir koordinuotai atlikti įvairius judesius: • Šliaužia, ropoja, eina, bėga ir lipa, išlaikydami pusiausvyrą. • Meta, gaudo ir spiria kamuolį, mokosi reguliuoti judesių stiprumą ir kryptį. • Spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija (pvz., konstruoja, piešia, dėlioja smulkius daiktus). • Derina judesius poroje ar grupėje – šoka, atlieka sinchroninius judesius, žaidžia komandinius žaidimus. Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas užtikrina, kad fizinis aktyvumas būtų prieinamas kiekvienam vaikui, nepaisant jo fizinių gebėjimų ar individualių poreikių. Jis organizuoja veiklas taip, kad kiekvienas vaikas galėtų dalyvauti pagal savo galimybes, jaustųsi įtrauktas ir patirtų judėjimo džiaugsmą. Pedagogas pritaiko veiklas pagal vaikų poreikius: vaikams, kuriems reikia daugiau palaikymo, siūlomos lengvesnės užduotys, naudojamos pagalbinės priemonės, o fiziškai aktyvesniems vaikams suteikiamos sudėtingesnės užduotys. Ugdymo erdvė papildoma skirtingo sudėtingumo sportinėmis priemonėmis. Vaikai skatinami dirbti kartu komandiniuose žaidimuose, mokytis bendradarbiauti, laikytis taisyklių, padėti vieni kitiems ir sąžiningai varžytis.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikas aktyviai mokosi judėti, išlaikyti pusiausvyrą ir lavinti smulkiąją motoriką. Jis eksperimentuoja eidamas sumažinto ploto paviršiumi, peržengdamas kliūtis ar lipdamas į kalniuką, taip stiprindamas savo koordinaciją ir pusiausvyros jausmą. Žaisdamas laisvoje erdvėje ir dalyvaudamas judriuosiuose žaidimuose, jis gerina savo kūno valdymo gebėjimus. Smulkieji judesiai tampa vis tikslesni – vaikas pradeda lankstyti ranką per riešą, sugeba pasukti ją įvairiomis kryptimis, apversti plaštaką, mostelėti ranka. Tokius gebėjimus lavina įvairūs praktiniai veiksmai, tokie kaip daiktų dėliojimas, užsukimas ir atsukimas, darinėjimas ar įrankių naudojimas.	Vaikas juda spontaniškai ir aktyviai tyrinėja savo kūno galimybes. Jis atlieka veiksmus su įvairaus dydžio, svorio ir formos priemonėmis, dalyvauja imitaciniuose ir judriuosiuose žaidimuose. Šio amžiaus vaikai lavina pagrindinius judesius: šliaužimą, ropojimą, ėjimą, bėgimą, šuoliukus, laipiojimą, pralindimą, metimus bei pusiausvyros pratimus. Išbando skirtingus ėjimo ir bėgimo būdus, mokosi saugiai keisti kūno padėtis bei atlikti įvairius veiksmus rankomis ir kojomis. Judesių lavinimą papildo ir jogos pratimai, kurie ne tik skatina fantaziją imituojant gyvūnus, stiprina raumenis bei lavina lankstumą. Smulkioji motorika taip pat gerėja – vaikai tikslina rankos judesius, lavina akies ir rankos koordinaciją dėliodami, konstruodami ar verdami.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 2.1; 2.2; 2.3; 13.3.2	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 2.5; 2.4; 2.5; 2.6
1.2. SVEIKA MITYBA	
Vertybinės nuostatos. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam, supranta sveikos gyvensenos svarbą ir stengiasi ją taikyti kasdienybėje. Yra nusiteikęs priimti iššūkius, geba spręsti problemas ir ieško tinkamiausių būdų įveikti kylančias kliūtis.	
Esminis gebėjimas. • Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą. • Savarankiškai pavalgo ir pasirūpina savo kūno švara. • Prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo. • Rodo pradinius saugaus elgesio įgūdžius prie stalo.	
Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas kuria saugią, palaikančią atmosferą, kurioje visi jaučiasi svarbūs ir įvertinti. Pedagogas pritaiko veiklas pagal vaikų poreikius: vizualiniai plakatai ir paveikslėliai padeda vaikams geriau suprasti maisto grupes ir valgymo taisykles, sensorinės patirtys (liesdami, uostydami, ragaudami) skatina vaikų pažinimą ir dalyvavimą, o verbalūs paaiškinimai ir pasakojimai padeda tiems, kurie geriau mokosi klausydamiesi. Skirtingų gebėjimų vaikai skatinami veikti kartu, taip stiprinamas jų socialinis suvokimas ir bendruomeniškumas. Pedagogas padeda vaikams ugdyti savarankiškumą, skirdamas jiems tinkamo sudėtingumo užduotis. Pedagogas skatina tėvus dalyvauti sveikos mitybos ugdyme, dalintis savo šeimos mitybos tradicijomis, siūlyti receptus, dalyvauti edukacinėse veiklose su vaikais.	

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
2–3 metų vaikai pradeda pažinti sveikatai palankų maistą įvairiais būdais – valgydami kartu su mokytoju ir kitais vaikais, stebėdami estetiškai patiektą maistą, skanaudami, žiūrindami paveikslėlius, knygeles ar korteles. Nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, jie turtina savo žodyną. Šiame amžiuje vaikai mėgsta įsitraukti į vaidmeninius žaidimus, susijusius su maisto gaminimu. Žaisdami grupėje įrengtoje „virtuvėje“ ar naudodami įvairius žaislus, jie imituoja suaugusiųjų veiklas, lavina vaizduotę ir socialinius įgūdžius. Valgymo metu vaikai mokosi savarankiškai valgyti, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su kokiais įrankiais patogiau valgyti skirtingus maisto produktus. Ši patirtis ne tik ugdo jų motorinius įgūdžius, bet ir skatina savarankiškumą bei pasitikėjimą savimi.	3–6 metų vaikai vis labiau domisi sveika mityba ir maisto įvairove. Jie klausosi skaitomų tekstų, aiškinasi sveiko maisto naudą, analizuoja sveikos mitybos piramidę, dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveikais produktais. Diskutuodami ir kurdami mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), jie mokosi atskirti, kuris maistas yra naudingas sveikatai, ir savo nuomonę argumentuoti. Patyriminėse veiklose, tokiose kaip išvykos į parduotuvę, vaikai mokosi pasirinkti reikalingus maisto produktus ir dalyvauja sveikų užkandžių bei gėrimų gamyboje. Jie plauna, sveria, pjausto, maišo, skanauja, kuria receptus, servuoja stalą, laikosi higienos ir elgesio prie stalo taisyklių. Žaisdami „kavinę“ ar „restoraną“, jie imituoja maisto gamintojų procesus, mokosi estetiškai pateikti patiekalus. Vaikai taip pat tyrinėja maisto grandinę – supranta, kaip maistas pasiekia mūsų stalą, kodėl svarbu tausoti maistą ir jo nešvaistyti. Jie suvokia vandens reikšmę organizmui ir, turėdami galimybę, renkasi sveikatai palankius produktus. Pasitelkdami realius ir virtualius kontekstus, jie praplečia savo supratimą apie sveiką gyvenimą ir jos svarbą kasdienybėje.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsni (žr. priedas Nr. 1.) 1.1; 1.2; 1.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 1.4; 1.5; 1.6
1.3. MANO DIENOS RITMAS	
Vertybinės nuostatos. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais, supranta jų svarbą kasdieniame gyvenime. Mokosi atpažinti ir gerbti savo poreikius, siekia laikytis dienos ritmo, kad jaustųsi saugus, energingas ir išvengtų nuovargio.	
Esminis gebėjimas. • Orientuojasi dienos laike per kasdienius ritualus, maitinimąsi, miegą ir veiklas. • Supranta, kaip dienos ritmas padeda išlaikyti gerą savijautą ir emocinį stabilumą. • Mokosi laikytis dienos ritmo, kad išvengtų pervargimo ir lengviau prisitaikytų prie pokyčių.	
Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Vaikams, kuriems lengviau suvokti informaciją vizualiai, naudojamos dienos veiklų kortelės, laikrodžiai, kalendoriai ar spalviniai simboliai, padedantys aiškiai suprasti dienos eigą. Vaikams, kurie geriau mokosi per patirtį, suteikiama	

galimybė praktiškai išbandyti dienos veiklų planavimą, dėliojant paveikslėlius su dienos veiklomis ar atliekant judriuosius užduočių perėjimus. Per pokalbius ir diskusijas vaikai dalijasi, ką veikė, ką planuoja daryti, kaip jaučiasi skirtingais dienos momentais. Tai skatina refleksiją ir geresnį dienos ritmo suvokimą. Pedagogas sudaro sąlygas vaikams savarankiškai dalyvauti dienos veiklų planavime. Veiklose taikomos žaidybinės situacijos, kurios leidžia vaikams išmokti numatyti veiksmų seką. Pedagogas atsižvelgia į vaikų individualius poreikius.	
Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
2–3 metų vaikai pamažu ugdosi dienos ritmo supratimą, mokosi derinti aktyvumą ir poilsį. Jie pradeda atpažinti savo kūno siunčiamus signalus – gerą nuotaiką, žvalumą, dėmesingumą ar nuovargį, mieguistumą, irzlumą. Kasdieniai ritualai, tokie kaip valgymas, miegas ir žaidimai, padeda jiems jaustis saugiai ir suprasti dienos eigą. Vaikai mokosi suprasti grupės dienvartę stebėdami paveikslėliais sudėliotą dienos planą. Jie pradeda suvokti, kas jau įvyko ir kas dar laukia, o pasikartojančios veiklos leidžia jiems orientuotis laike. Toks nuoseklumas padeda vaikams lengviau prisitaikyti prie dienos ritmo ir geriau suprasti savo poreikius.	3–6 metų vaikai pamažu įgyja gebėjimą suprasti ir planuoti savo dienos ritmą. Skatinami mokytojo, jie sudėlioja dienos veiklas paveikslėliais, pažymi ypatingas dienas, tokias kaip šventės ar išvykos. Ryte jie nusprendžia, ką ketina veikti, o vakare reflektuoja ar pavyko tai įgyvendinti. Šis procesas padeda vaikams suvokti dienos nuoseklumą ir skatina atsakomybę už savo veiksmus. Vaikai taip pat tyrinėja savo nuotaikos ir energijos pokyčius per dieną, aptardami galimas jų priežastis. Padedami mokytojo, jie kuria ritualus, pavyzdžiui, pavartyti knygą ar pasiklausyti lopšinės prieš miegą.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr.1.) 1.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 1.4; 1.5; 1.6
1.4. KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA	
Vertybinės nuostatos. Suvokia higienos ir tvarkos svarbą, siekia savarankiškai rūpintis savo kūno švara ir aplinkos estetika. Nusiteikęs priimti iššūkius, spręsti problemas ir ieškoti tinkamiausių sprendimų, ugdydamas atsakomybę už savo sveikatą ir aplinką.	
Esminis gebėjimas. • Savarankiškai atlieka kasdienes higienos veiksmus: prausiasi, šukuojasi, naudojami tualetu. • Mokosi taisyklingai apsirengti ir nusirengti, pasirūpinti savo drabužiais. • Supranta higienos svarbą sveikatai ir gerai savijautai. • Stengiasi palaikyti tvarkingą ir estetišką aplinką. • Atsakingai rūpinasi savo daiktais ir bendru naudojimuisi skirtais objektais. • Atpažįsta ir įvardija problemas, kliūtis ar iššūkius, susijusius su higiena ir tvarka. • Apsvarsto priimtus sprendimus, pasirenka tinkamiausią variantą ir įvertina jo pasekmes.	

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Vaikams, kuriems lengviau mokytis stebint, naudojami plakatai su higienos taisyklėmis, tvarkymosi žingsnių iliustracijos, spalviniai simboliai, žymintys higienos priemonės ar vietas grupėje. Vaikams, kuriems reikalingas tiesioginis patyrimas, suteikiama galimybė savarankiškai atlikti higienos veiksmus. Vaikams, kurie geriau mokosi per bendravimą, pedagogas organizuoja diskusijas apie švaros svarbą, kuria pasakojimus, leidžiančius vaikams geriau suprasti higienos reikšmę kasdieniniame gyvenime. Vaikai aktyviai įtraukiami į aplinkos tvarkymo veiklas pagal jų gebėjimus. Pedagogas užtikrina, kad kiekvienas vaikas turėtų pritaikytą veiklą ir galėtų patirti sėkmę, mokantis atsakomybės už savo ir bendrą aplinką.	
Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai iki 3 metų pamažu susipažįsta su higienos reikmenimis ir ugdomi kūno priežiūros įgūdžius. Skatinami ir padedami mokytojo, jie mokosi plauti veidą bei rankas, nusišluostyti, susišukuoti plaukus. Taip pat pradeda savarankiškai nusirengti ir bando tvarkingai sudėti savo drabužius. Šie kasdieniai veiksmai padeda vaikams formuoti higienos įpročius, ugdyti savarankiškumą ir atsakomybę už savo asmeninę priežiūrą.	3–6 metų vaikai vis labiau supranta asmens higienos svarbą ir mokosi savarankiškai laikytis higienos įpročių. Juos motyvuoja suaugusiųjų pavyzdys, dainelės, pasakojimai, eilėraščiai bei tyrinėjimai apie bakterijas, virusus ir jų sukeltą ligas. Jie supranta, kodėl būtina plauti rankas prieš valgį, po žaidimų, pasinaudojus tualetu ar susitepus ir pratinasi tai daryti reguliariai. Vaikai taip pat domisi apranga – aptaria, kas yra tvarkinga ar netvarkinga, kas jiems patinka ar nepatinka. Jie piešia, rengia lėles ar patys persirenginėja, kurdami patogios ir estetiškos aprangos modelius. Tyrinėdami ir žaisdami, jie gilina žinias apie švarą, sveikatą ir rūpinimąsi savimi.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 12.3; 16.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 12.4; 12.6
1.5. SAUGAUS ELGESIO ĮPROČIAI	
Vertybinės nuostatos. Siekia elgtis saugiai įvairiose situacijose – bendraudamas su nepažįstamais žmonėmis, buityje, gamtoje ir viešose vietose. Jis mokosi atsakingai rūpintis savo ir kitų gerove, supranta savo veiksmų pasekmes bei ugdo gebėjimą bendradarbiauti, gerbti kitus ir saugoti asmeninę erdvę. Esminis gebėjimas. • Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. • Supranta, kaip išsaugoti asmeninę erdvę grupėje. • Mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš nesaugios situacijos ir pranešti suaugusiajam, kuriuo pasitiki. • Žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.	

- Supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
- Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku.
- Žino pagrindines saugaus elgesio taisykles gatvėje, mokykloje, namuose ir gamtoje.
- Atpažįsta pavojingas situacijas ir mokosi jų išvengti.
- Supranta, kaip prisidėti prie aplinkos tvarkos palaikymo.

Ištraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Vaikams, kuriems lengviau mokytis stebint, naudojami saugos ženklai, eismo taisyklių plakatai, spalviniai simboliai ir paveikslėliai, vaizduojantys saugius ir pavojingus elgesio pavyzdžius. Per patirtinius žaidimus vaikai eksperimentuoja su saugumo taisyklėmis. Pedagogas organizuoja diskusijas, pasakojimus, skaito knygas apie saugų elgesį, skatina vaikus dalintis patirtimi ir aptarti, kaip jie elgtųsi vienoje ar kitoje situacijoje. Veiklos pritaikomos visiems vaikams, atsižvelgiant į jų poreikius. Pedagogas kuria aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali jaustis saugus, suprasti savo atsakomybę ir ugdyti sąmoningą požiūrį į asmeninį ir kitų saugumą.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai iki 3 metų mokosi saugiai žaisti tiek patalpose, tiek lauke, stebėdami suaugusiuosius ir dalyvaudami jų vedamose veiklose. Jie pradeda suprasti, kaip atsargiai elgtis su buities daiktais, laikytis pagrindinių saugumo taisyklių žaidimų metu. Įvairiose erdvėse jie įsitraukia į kūrybinius vaidmeninius ir siužetinius žaidimus, kurie padeda ne tik lavinti vaizduotę, bet ir suprasti, kaip saugiai judėti, bendrauti bei tyrinėti aplinką.	3–6 metų vaikai, vartydami knygeles, klausydami pasakojimų, stebėdami filmukus ir dalyvaudami diskusijose, sužino apie pavojingus daiktus ir situacijas, galinčias kelti grėsmę jų sveikatai ir saugumui. Jie mokosi atpažinti pavojus namuose – virtuvėje, vonioje, svetainėje ar lauke, supranta, kodėl svarbu laikytis saugaus elgesio taisyklių. Vaikai ugdosi pagrindinius saugaus elgesio gatvėje įgūdžius, mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų, ir suprasti specialiųjų saugos priemonių naudojimą. Žaidimų ir pokalbių metu jie mokosi saugaus bendravimo su nepažįstamais žmonėmis, supranta, kada ir į ką galima kreiptis pagalbos bei mokosi tvirtai pasakyti „ne“ nesaugiose situacijose.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 5.2; 7.1; 7.2; 6.2	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 6.5; 6.6; 6.4

2. AŠ IR BENDRUOMENĖ

Ugdymo(si) srities paskirtis. Plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiais ir vaikais, socialinį ir kultūrinį supratingumą.

2.1. KAS AŠ

Vertybinės nuostatos. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Domisi savo ir kitų emocijomis, mokosi suprasti savo poreikius,

pomėgius bei interesus, tyrinėja savo augimą ir aplinką. Noriai mokosi, priima iššūkius, samprotauja apie savo patirtis ir ugdo savarankiškumą.

Esminis gebėjimas.

- Supranta, kad yra unikalus asmuo, kuris auga, keičiasi ir įgyja naujų gebėjimų.
- Pasitiki savimi, geba prisistatyti, pasakyti savo vardą, tautybę, tėvynę.
- Žino savo poreikius, pomėgius, interesus, geba juos įvardyti ir išreikšti.
- Atpažįsta, įvardija ir aptaria savo bei kitų emocijas, supranta jų priežastis.
- Mokosi tinkamai išreikšti jausmus priimtinais būdais.
- Žodžiais ir elgesiu atliepia kitų emocijas, ugdo empatiją.
- Žino, kad yra berniukas arba mergaitė, supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą.
- Pažįsta savo kūną, supranta jo pokyčius ir funkcijas.
- Supranta savo ir kitų teises, mokosi jas ginti, geba žaisti ir bendrauti su kitais pagarbiai.
- Aktyviai tyrinėja save ir aplinkinį pasaulį – socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką.
- Naudoja įvairius tyrinėjimo būdus: stebėjimą, eksperimentavimą, klausimų kėlimą.
- Samprotauja apie savo pastebėjimus, atradimus, pojūčius ir patirtis.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Vaikams suteikiamos skirtingos galimybės tyrinėti savo jausmus ir savybes per žaidimus, pasakojimus, kūrybines veiklas ar patyrimines situacijas. Tiems, kuriems lengviau reikšti mintis per vizualinius simbolius, gali piešti, lipdyti ar kurti koliažus, kiti dalijasi mintimis per pokalbius ar judesius. Ugdymo erdvė papildoma veidrodžiais, nuotraukomis, asmeninių pasiekimų ekspozicijomis, kurios padeda vaikams geriau suvokti save ir savo vietą grupėje bei pasaulyje. Pedagogas skatina vaikus dalintis savo patirtimis, klausytis kitų, gerbti skirtingas nuomones ir emocijas, skatindamas empatiją ir bendrumo jausmą. Vaikams, turintiems skirtingų gebėjimų, suteikiamos alternatyvios raiškos galimybės: verbalinė, kūrybinė, judesio ar vizualinė, kad kiekvienas galėtų atsiskleisti patogiausiu būdu.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Vaikai iki 3 metų mokosi išreikšti savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir pan. Jie tai daro naudodami veido mimiką, gestus, garsus, linktelėdami arba purtydami galvą, taip pat pirmuosius žodžius. Pedagogai, jautriai reaguodami į vaikų poreikių ženklus, padeda jiems juos įvardyti ir suprasti. Mažieji tyrinėja savo emocijas – džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę. Žaidimų, kutenimų,	3–6 metų vaikai įsitraukia į įvairias žaidybines, kūrybines ir patirtines veiklas, kurios padeda jiems suvokti savo pomėgius, interesus ir emocijas. Jie mokosi atpažinti ir išreikšti savo jausmus skirtingais būdais – žodžiais, piešiniais, emocijų reakcija ar pasirinkimu. Vaidmeniniai ir vaizduotės žaidimai padeda vaikams suprasti kitų emocijas bei skirtingumą. Vaikai eksperimentuoja, tyrinėja žmogaus kūno sistemas (judėjimo, virškinimo,

kalbinimų metu jie pajaučia savo kūno ribas, mokosi atpažinti ir įvardyti kitų emocijas iš veido išraiškos, balso tono. Judrių veiklų metu jie stebi save veidrodyje, šešėliuose, lygina nuotraukas, matuojasi išaugtus drabužius ar batus, taip pajausdami savo augimą ir pokyčius.	kvėpavimo ir kt.), stebi savo kūno pokyčius ir augimą, piešia save ateityje, kuria samprotavimus apie savo norimus įgūdžius bei svajones. Jie mokosi suprasti savo asmeninės erdvės ribas, privatumą ir reaguoti į jų pažeidimą. Dalyvaudami diskusijose, klausydami pasakojimų, žiūrėdami filmukus ir vartydami enciklopedijas, vaikai plečia supratimą apie save ir pasaulį. Klysdami ir taisydami klaidas jie ugdo atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius bei supratimą, kad jie buvo, yra ir bus tie patys asmenys. Virtualūs ir realūs tyrinėjimo kontekstai leidžia jiems pamatyti plika akimi nematomus reiškinius ir gilinti pasaulio pažinimą.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr.1.) 5.1; 5.2; 5.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 5.4; 5.5; 5.6
2.2. SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS	
Vertybinės nuostatos. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais, mokosi juos atpažinti, suprasti ir tinkamai išreikšti. Siekia valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir elgesį, bendrauja pagarbiai bei stengiasi palaikyti harmoningus santykius su kitais. Esminis gebėjimas. • Atpažįsta, įvardija ir aptaria savo bei kitų emocijas ir jų priežastis. • Tinkamai išreiškia emocijas ir jausmus, paiso kitų jausmų. • Žodžiais ir elgesiu atliepia kito emocijas – užjaučia, padeda. • Sutelkia dėmesį ir pastangas atliekamai veiklai. • Dažniausiai laikosi susitarimų, mandagiai bendrauja su kitais. • Stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, geba nusiraminti įsiaudrinęs. Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Vaikams, kuriems lengviau suvokti emocijas per vaizdinę medžiagą, naudojami emocijų plakatai, jausmų kortelės, veidrodžiai, emocijų termometrai, padedantys geriau atpažinti ir įvardyti savo jausmus. Per vaidybinius žaidimus, pasakojimų kūrimą ir lėlių teatrą vaikai mokosi suprasti, kaip elgtis įvairiose emocinėse situacijose, kaip reaguoti į kitų jausmus bei išmoksta empatijos. Vaikams, kuriems sudėtinga valdyti emocijas, siūlomos įvairios nusiraminto priemonės: kvėpavimo pratimai, minkštos pagalvėlės, sensoriniai kampeliai, raminantys objektai. Pedagogas skatina vaikus bendrauti pagarbiai, moko mandaus elgesio taisyklių, padeda suprasti kitų emocijas ir ugdo gebėjimą spręsti konfliktus taikiai.	

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai pradeda atpažinti ir išreikšti pagrindines emocijas, tokias kaip džiaugsmas, liūdesys, pyktis ar baimė. Jie reaguoja į suaugusiųjų emocinę išraišką, dažnai mėgdžioja jų elgesį ir mokosi bendrauti per kūno kalbą bei garsus. Emocijos dažniausiai reiškiamos spontaniškai – vaikai dar nemoka visiškai kontroliuoti savo impulsų, todėl dažnai verkia, supyksta ar išreiškia emocijas judesiais. Nusiraminti jiems padeda suaugusiųjų pagalba – apkabinimas, raminantys žodžiai ar dėmesio nukreipimas. Vaikai pamažu mokosi dalintis, laukti savo eilės, tačiau dar dažnai susiduria su sunkumais. Jie pradeda suprasti grupėje taikomas taisykles, tačiau jų laikytis gali tik su suaugusiųjų priminimu. Dėmesio sutelkimas trumpalaikis – vaikai greitai pereina nuo vienos veiklos prie kitos, lengvai išsiblaško, tačiau įdomi veikla gali juos sudominti ilgesniam laikui.	3–6 metų vaikai vis geriau atpažįsta savo ir kitų emocijas, įvardija ne tik pagrindines, bet ir sudėtingesnes būsenas, tokias kaip pavydas, nusivylimas ar susidomėjimas. Jie pradeda suprasti, kad skirtingos situacijos sukelia įvairias emocijas, ir bando jas valdyti. Vaikai jau gali žodžiais išreikšti savo jausmus, rečiau naudoja verkimą ar pyktį kaip emocijų raiškos priemonę. Šiame amžiuje vaikai mokosi kontroliuoti savo elgesį, pradeda suvokti, kaip jų veiksmai veikia kitus. Jie geba nusiraminti pasitelkdami suaugusiųjų patarimus – giliai kvėpuodami, trumpam atsitraukdami nuo situacijos ar susitelkdami į kitą veiklą. Vaikai supranta bendravimo taisykles ir stengiasi jų laikytis, tačiau dar gali prireikti suaugusiųjų pagalbos konfliktinėse situacijose. Jie vis geriau sutelkia dėmesį į užduotis, ilgiau išlaiko susidomėjimą veikla ir mokosi numatyti savo elgesio pasekmes.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr.1.) 3.1; 3.2; 3.3; 4.2; 4.1	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 3.4; 3.5; 3.6; 4.4; 4.5; 4.6
2.3. AŠ TARP KITŲ, ŽMONĖS IR BENDRUOMENĖS	
Vertybinės nuostatos. Save vertina teigiamai, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Jis yra nusiteikęs geranoriškai bendrauti, bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, domisi aplinka, tyrinėja pasaulio įvairovę bei supranta savo tapatumą šeimoje, bendruomenėje ir tėvynėje. Esminis gebėjimas. • Priskiria save šeimai, grupei, bendruomenei, žino savo tautybę ir tėvynę. • Palankiai kalba apie save, tiki, kad patinka kitiems, pasitiki savo gebėjimais. • Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku. • Priima kitų skirtumus, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes kitiems. • Pasitiki mokytojais, gerbia suaugusiuosius, jaučiasi su jais ramiai įvairiose situacijose. • Žino, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis. • Aktyviai stebi, tyrinėja save ir aplinką, samprotauja apie pastebėjimus ir patirtis.	

- Pažįsta socialinius, kultūrinius ir gamtos reiškinius, juos įvardija ir apibūdina.
- Tyrinėja žmonių įvairovę, supranta ir gerbia kitų kultūras bei tradicijas.
- Supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu.
- Džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja, pritaiko žinias žaidimuose ir kitose veiklose.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas skatina vaikus pažinti savo socialinę aplinką, mokytis bendrauti, bendradarbiauti ir suprasti kitų jausmus bei poreikius. Organizuojamos grupinės veiklos, kurios skatina vaikus mokytis draugauti, dalintis, laukti savo eilės ir spręsti konfliktus taikiai. Visi vaikai įtraukiami į darželio renginius, temines šventes, bendruomenės veiklas, kuriose jie gali patirti priklausymo bendruomenei džiaugsmą. Lankymasis įvairiose įstaigose (bibliotekose, parduotuvėse, ugniagesių ar medikų susitikimai) padeda vaikams geriau suprasti aplinkinį pasaulį. Pedagogas skatina vaikus suprasti ir priimti kitų skirtumus, mokytis mandagumo ir pagarbaus bendravimo. Diskusijų, pasakojimų ir vaidybinių situacijų pagalba vaikai mokosi įsijausti į kitų emocijas ir padėti draugams. Pedagogas užtikrina, kad kiekvienas vaikas galėtų dalyvauti veiklose pagal savo gebėjimus. Taikomas verbalinis bendravimas, neverbalinė raida (gestai, paveikslėliai), kūrybiniai būdai (piešimas, vaidinimai), kad kiekvienas vaikas galėtų išreikšti save.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Jie pradeda aiškiai išreikšti emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) per veido mimiką, gestus, balsą ir kūno kalbą. Suaugusiųjų jautrumas ir reagavimas į šias emocijas padeda vaikui jaustis saugiai ir suprastai. Bendravimo metu vaikai mokosi kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti sau būti apkabintiems ir raminasi sunkiose situacijose. Jie pradeda žaisti su kitais vaikais, mokosi dalintis, laukti savo eilės ir taikiai bendrauti. Šiame amžiuje formuojasi pirmieji socialiniai įgūdžiai, taip pat vaikai susipažįsta su grupės taisyklėmis ir rutinomis. Kuriamą aplinką, kurioje vaikai gali išreikšti emocijas, ramintis ir patirti sensorinį džiaugsmą.	3–6 metų vaikai pradeda geriau atpažinti, įvardyti ir suprasti savo bei kitų emocijas. Žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, klausydamiesi istorijų, žiūrėdami filmus, jie tyrinėja emocijas, jas išreiškia ir aiškinasi, kokios situacijos jas sukelia. Šiame amžiuje įvaldo savo emocijų raišką, išbando nusiramino būdus ir modeliuoja tinkamą elgesį. Emocijos tampa aiškiau išreikštos per mimiką, balsą, kūno kalbą ir veiksmus. Jie supranta, kaip reaguoti į pasikeitusią aplinką, valdyti impulsus ir išreikšti emocijas taikiai. Vaikai mokosi susitarti su kitais vaikais, laikytis grupės taisyklių ir atsakyti už priimtus susitarimus. Jie taip pat aktyviai kreipiasi pagalbos ir ją priima, stiprindami bendradarbiavimą ir tarpusavio pagalbą.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 6.1; 6.2; 6.3; 3.2; 16.2; 16.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 6.4; 6.5; 6.6; 16.5; 16.4

2.4. MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS, ATEITIS

Vertybinės nuostatos. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Domisi laiko tėkme, tyrinėja praeitį, dabartį ir

ateitį, siekia suvokti asmeninius, šeimos bei bendruomenės pokyčius bėgant laikui.

Esminis gebėjimas.

- Supranta laiko tėkmę ir pokyčius per asmeninę, šeimos ir bendruomenės patirtį.
- Atpažįsta ir įvardija praeities, dabarties ir ateities ryšį kasdieniame gyvenime.
- Stebi, tyrinėja ir aiškinasi socialinius, kultūrinius ir gamtos pokyčius.
- Įvardija ir apibūdina pastebėtus reiškinius, pritaiko žinias žaidimuose ir kitose veiklose.
- Domisi savo ir kitų žmonių gyvenimo pokyčiais skirtingais laikotarpiais.
- Numatydamas ateitį, svarsto, kaip laikas keičia žmonių gyvenimą ir aplinką.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas užtikrina, kad visi vaikai, nepaisant jų gebėjimų, galėtų tyrinėti praeitį, suprasti dabartį ir kurti ateities vizijas. Tai padeda ugdyti jų tapatybę, kritinį mąstymą, kūrybiškumą ir socialinius įgūdžius. Šeimos, bendruomenės ir šalies istorijos tyrinėjimas per pasakojimus, senus daiktus, tradicijas, nuotraukas. Vaikų kasdienės aplinkos, pokyčių ir jų pačių vaidmens bendruomenėje analizė. Kūrybinės veiklos, skatinančios vaikus svajoti, modeliuoti ateitį, kurti naujas idėjas.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
2–3 metų vaikas pradeda jausti gyvenimo ritmą per grupės dienos tvarkę ir kasdienes ritualus. Jis eksperimentuoja su smėlio laikrodžiais, stebėdamas, kaip teka laikas. Paros trukmę ir įvykių nuoseklumą supranta dėliodamas paveikslėlius, vaizduojančius jo kasdienės veiklas. Su mokytojo ir tėvų pagalba vaikas konstruoja šeimos istorijos pasakojimą, dėliodamas nuotraukas ir detales, kurios padeda jam suvokti savo vietą šeimoje.	Vaikas kalbėdamas apie savo dieną ar savaitę mokosi skirti paros dalis – rytą, dieną, vakarą ir naktį, taip pat pažinti savaitės dienas. Jis gali pasakyti, ką veikė vakar, ką veikia šiandien ir ką planuoja veikti rytoj. Gyvenimo ritmą vaikas pajaučia per grupės dienos tvarkę, o laiko tėkmę pradeda suprasti stebėdamas laikrodį. Lankydamas muziejus ar piliis, jis sužino apie svarbius istorijos įvykius ir žymius veikėjus. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ir kitą tautosakos paveldą, suprasdami, kad tai žmonių kūryba iš praeities. Įvairiais būdais jie kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją, dėliodami prisiminimus ir patirtis.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 7.1; 7.2; 7.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 7.4; 7.5; 7.6

3. AŠ KALBŲ PASAULYJE

Ugdymo(si) srities paskirtis. Plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą.

3.1. ŽODINĖ KALBA IR NEŽODINĖS RAIŠKOS SUVOKIMAS

Vertybinės nuostatos. Vaikas domisi žodiniaisiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitus.

Esminis gebėjimas.

- Geba klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką.
- Supranta įvairiomis formomis pateikiamą informaciją (žodinę, grafinę, simbolinę, vaizdinę, garsinę).
- Domisi simboliais, raidėmis ir tekstu.
- Supranta amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas skatina vaikus suprasti ir naudoti tiek žodinę, tiek nežodinę raišką, sudarydamas sąlygas visiems vaikams išreikšti savo mintis ir jausmus jiems tinkamiausiu būdu. Vaikams, kuriems sunku išreikšti mintis žodžiais, pedagogas siūlo naudoti gestus, paveikslėlius, simbolius ar kūno kalbą. Per pasakojimų kūrimą, klausymosi užduotis ir vaidybines situacijas vaikai mokosi klausytis, atsakyti į klausimus, išreikšti savo nuomonę ir aktyviai dalyvauti pokalbiuose. Pedagogas skatina vaikus įsitraukti į dialogą, užduodamas atvirus klausimus ir suteikdamas pakankamai laiko atsakymui. Ugdymo procese akcentuojamas veido išraiškų, gestų, akių kontakto, kūno kalbos suvokimas. Per žaidimus ir praktines veiklas vaikai mokosi atpažinti emocijas ir ketinimus iš neverbalinių ženklų. Pedagogas skatina vaikus išreikšti save įvairiais būdais: pasakojimu, piešimu, šoku, dainavimu ar vaidinimu.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
2–3 metų vaikai pradeda aktyviai reaguoti į suaugusiųjų žodinius ir nežodinius kreipimusis, tiek klausydamiesi, tiek reaguodami į paprastus prašymus ar klausimus. Jie gerai supranta savo ir artimųjų vardus, kasdieninių daiktų, veiksmų ir reiškinių pavadinimus. Žodinės kalbos suvokimas plečiasi per įvairias žaidimo situacijas, kuriose mokosi atpažinti ir suprasti garsus, žodžius ir jų reikšmes. Vaikai pradeda bendrauti ne tik žodžiais, bet ir gestais, kūno kalba, veido mimika bei balso tonu. Jiems svarbu ne tik tai, ką jie girdi, bet ir kaip tai perteikiama per suaugusiųjų išraišką, intonaciją ir gestus. Taip jie palaipsniui įgyja gebėjimą bendrauti su suaugusiais ir bendraamžiais, naudodami įvairias simbolines priemones, kad išreikštų mintis.	3–6 metų vaikai per žaidimus ugdosi žodinės kalbos supratimą, susiedami išgirstus žodžius su daiktais, reiškiniais ir veiksmais. Jie geriau supranta vaizdingą kalbą ir perkeltines prasmes, ypač klausydamiesi meninio stiliaus tekstų, pasakų ar pasakų fragmentų. Vaikai pradeda suprasti kalbą kaip simbolių sistemą – žodžiai ir garsai žymi tam tikrus daiktus, veiksmus ar reiškinius. Jie taip pat susipažįsta su kalbų įvairove klausydamiesi kitų kalbų garso įrašų, tarmių ar stebėdami gestų kalbą. Vaikai atpažįsta ir reaguoja į gestus bei mimikas tiek žodine, tiek nežodine kalba. Jie kūrybiškai naudoja gestus, kad išreikštų emocijas, poreikius ir bendradarbiaudami prisitaiko prie skirtingų situacijų. Nežodinės kalbos suvokimas skatinamas naudojant papildomas priemones, tokias kaip emocijų kortelės ar sutartiniai ženklai, taip ugdant jų socialinius ir kalbinius įgūdžius.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 10.1; 10.2; 10.3; 14.1; 14.2; 12.1	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 10.4; 10.5; 10.6; 14.5; 14.6

3.2. KALBINĖ RAIŠKA

Vertybinių nuostatų. Vaikai yra nusiteikę aktyviai bendrauti su aplinkiniais, naudodami įvairias komunikavimo priemones – tiek žodinę, tiek nežodinę raišką. Jie siekia išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas, noriai dalijasi įspūdžiais bei įsitraukia į pokalbius. Vaikai smalsiai tyrinėja aplinką, stebi, eksperimentuoja, užduoda klausimus ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo ar patyrė. Jie taip pat mokosi bendradarbiauti žaidimuose, kurti ir laikytis žaidimo taisyklių, gerbti save ir kitus, suprasti savo vietą šeimoje, grupėje ir bendruomenėje.

Esminis gebėjimas.

- Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalijasi savo patirtimi, jausmais, mintimis.
- Įsitraukia į pokalbį, jį plėtoja, pasakoja ir atpasakoja patirtus įvykius.
- Kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.
- Parašo savo vardą.
- Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką.
- Įvaldo tyrinėjimo būdus: stebėjimą, eksperimentavimą, klausimų kėlimą.
- Samprotauja apie pastebėtus reiškinius, patirtus įspūdžius ir atradimus.
- Individualiai ir su kitais žaidžia bei kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis.
- Moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių, supranta jų prasmę.
- Prisistato kitam, pasakoja apie savo pomėgius, tai, kas patinka ir nepatinka.
- Supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu.
- Priskiria save šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę ir tėvynę.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas sudaro sąlygas vaikams aktyviai dalyvauti bendravime, išreikšti savo mintis, jausmus ir poreikius tiek žodžiu, tiek kitomis raiškos priemonėmis. Vaikams, kuriems sunku reikšti mintis žodžiu, siūlomos alternatyvios priemonės: gestų kalba, paveikslėliai, simboliai ar kitos vizualinės priemonės. Taip užtikrinama, kad kiekvienas vaikas galėtų dalyvauti bendravimo procese. Pedagogas įtraukia vaikus į kasdienes pokalbius, skatina užduoti klausimus, diskutuoti, išsakyti nuomonę ir išklausti kitus. Vaikai mokosi ne tik kalbėti, bet ir suprasti girdimąją kalbą, palaikyti dialogą. Pasakojimų kūrimas, vaidinimai, eilėraščiai, dainos ir žaidimai skatina vaikų žodyną, sakinių struktūros suvokimą ir kalbos sklandumą. Vaikams, kuriems reikia papildomos pagalbos kalbos ugdyme, taikomi interaktyvūs metodai: pasakų sekimas per paveikslėlius, objektų pavadinimų siejimas su vaizdais ar judesiais, ritminės skanduotės. Pedagogas stebi kiekvieno vaiko kalbinės raiškos raidą ir pritaiko metodus pagal jo poreikius, skatina laisvai reikšti mintis ir padeda plėtoti žodyną bei taisyklingą sakinių struktūrą.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai, naudodamiesi įvairiomis priemonėmis (skirtingų formų, spalvų, dydžio) ir simboliniais ženklais, domisi rašymo procesu, stebi suaugusiuosius, kurie rašo, ir pradeda patys bandyti palikti ženklus popieriuje, smėlyje, vandenyje. Jie taip pat naudoja bežodes paveikslėlių knygeles ir knygas su žodžiais bei teksta, kad išplėstų savo kalbos suvokimą. Suaugusiojo bendravimas su vaiku yra esminis vaikų žodyno plėtojimui. Vaikai, klausydamiesi suaugusiųjų ir atsakydami į klausimus, pradeda naudoti trumpus sakinius apie save, savo norus, išgyvenimus. Jie taip pat dažnai kartoja girdėtus kūrinėlius, dalyvauja paprastuose pokalbiuose, vartoja paprastas mandagumo frazes ir stengiasi išreikšti savo mintis, jausmus. Bendravimas su kitais vaikais ir suaugusiais padeda plėtoti tiek žodinę, tiek nežodinę kalbą. Vaikai pradeda kalbėti apie savo poreikius, emocijas, apibūdinti tai, ką mato ir girdi, įsitraukdami į kasdienes rutinas ir pokalbius apie kasdienes įvykius. Jie taip pat pradeda įsiklausyti į kitų nuomones ir išmoka atsakyti į klausimus. Rašytinės raiškos gebėjimai auga, kai vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, stebi, kaip jie rašo ar piešia, ir patys bando rašyti, braukti, piešti ar daryti ženklus įvairiose medijose, kaip smėlis, popierius ar vanduo. Tai padeda išreikšti jų kūrybiškumą ir formuoti pirmuosius rašymo įgūdžius. 2–3 metų vaikai aktyviai dalyvauja žodiniuose žaidimuose, mėgdžiodami suaugusiųjų veiksmus, sakydami žodžius, kartodami skiemenis ir žodžius. Tai skatina jų žodyno augimą, taip pat padeda plėtoti mąstymą ir kalbos įgūdžius per įvairius pokalbius, pasakas ir istorijas, susijusias su vaizdine ir jutimine informacija.	3–6 metų vaikai rodo vis didesnę susidomėjimą ženklais, simboliais ir rašytiniais ženklais. Jie įsitraukia į veiklas, susijusias su simboliu ir rašytine raiška, pradeda kopijuoti ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį. Vartydami knygeles ar žaisdami kortelių žaidimus, plečia savo suvokimą apie vaizdinę informaciją ir rašytinius simbolius. Taip pat domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius ir pradeda imituoti skaitymą. Vaikai tyrinėja kalbą keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais. Jie mėgsta kurti naujadarus, žaisdami kalba ir net kurdami savo „kalbas“. Klausydami pasakojimų, skaitomų tekstų ar įgarsintų filmukų, jie plėtoja savo žodyną, bando atpasakoti ar iliustruoti tai, ką išgirdo. Toks procesas suteikia galimybę gilinti kalbos supratimą ir išraišką. Bendravimo gebėjimai auga žaidžiant vaidmenų žaidimus, kuriuose vaikai dalyvauja dialoguose, išbando įvairias kalbėjimo formas. Jie bendrauja natūraliai, prisitaikydami prie bendravimo situacijos, aktyviai siekdami savo tikslų. Vaikai kalba apie tai, ką mato, ką išgyvena, ką norėtų patirti, o taip pat diskutuoja apie atliktas veiklas, patirtus nuotykius ar žiūrėtus filmus. Be to, vaikai kuria savo ženklus ir simbolius, dažnai juos apipavidalindami, siekdami parodyti ryšį su realiais objektais. Jie rašo savo vardą, paprastus žodelius, piešia pasakas ar pasakojimus, iliustruodami juos rašydami nukopijuotas raides ir žodžius. Per tokius veiksmus vaikai pradeda suprasti rašymo tikslus ir suvokti, kad skirtingos kalbos turi savo raides. Mažai kalbantys vaikai, taip pat tie, kurie turi sulėtėjusios kalbos raidos požymių, yra skatinami ir palaikomi, teigiamai reaguojant į jų žodinę ir nežodinę raišką. Skatinimas bendrauti įvairiais žaismingais būdais yra svarbus jų kalbos vystymuisi.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas

aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 11.1; 11.2; 11.3; 4.3	žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 11.4; 11.5; 11.6
4. TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKA	
Ugdymo(si) srities paskirtis. Plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokytis.	
4.1. MANE SUPANTYS DAIKTAI	
Vertybinės nuostatos. Vaikai yra smalsūs ir siekia pažinti bei suprasti juos supantį pasaulį. Jie džiaugiasi atradimais, noriai mokosi apie socialinius, kultūrinius ir gamtos reiškinius, stebi jų tarpusavio ryšius. Taip pat jie domisi skaitmeninėmis technologijomis, mokosi jas saugiai naudoti, tyrinėja jų galimybes ir atranda naujus informacijos apdorojimo bei kūrimo būdus. Esminis gebėjimas. • Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius. • Įvardija ir apibūdina pastebėtus reiškinius, pritaiko žinias žaidimuose ir kitose veiklose. • Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones. • Kuria paprastą skaitmeninį turinį. • Sudaro kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. • Mokosi saugiai naudoti skaitmenines technologijas. Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Ugdymo veiklos organizuojamos taip, kad kiekvienas vaikas galėtų tyrinėti, atrasti ir suprasti įvairius daiktus per skirtingas patyriminio mokymosi formas. Vaikams, kurie geriau mokosi liesdami ir eksperimentuodami, suteikiamos galimybės tyrinėti daiktus įvairiais būdais: liesti, spausti, minkyti, ridenti, statyti. Panaudojamos skirtingų tekstūrų, svorio, formų ir funkcijų priemonės. Vaikams, kuriems reikia aiškesnio suvokimo, pateikiami daiktų paveikslėliai, naudojami realūs objektai, pasakojama apie jų paskirtį ir veikimo principus, siejant su kasdienėmis situacijomis. Pedagogas skatina vaikus apibūdinti daiktus, įvardyti jų spalvas, formas, dydį, funkcijas, pasakoti, kaip jie naudojami. Vaikams, turintiems kalbos sunkumų, taikomi: gestai, kortelės su daiktų pavadinimais ar veiksmų iliustracijos. Per vaidmenų žaidimus vaikai mokosi, kaip naudojami įvairūs kasdieniai daiktai, o per konstravimo ir kūrybinius žaidimus – kaip daiktai sąveikauja tarpusavyje. Pedagogas skatina vaikus išbandyti daiktų veikimą per STEAM veiklas.	
Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
2–3 metų vaikai daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta naudodami visus jautimus: spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį ir tekstūrą. Jie tyrinėja daiktus griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną ar kramtydami. Šio amžiaus vaikai ypač domisi judančiais daiktais,	3–6 metų vaikai laisvai rūšiuoja daiktus pagal įvairius požymius, tokius kaip dydis, forma, spalva, tekstūra, ir pradeda juos skirstyti požymius. Jie mokosi pavadinti daiktus ir suprasti jų savybes, kai mokytojas juos veda per tyrinėjimo procesą, pateikdamas komentarus, klausimus ir grįžtamąjį ryšį. Jie taip pat

garsus skleidžiančiais daiktais ir ryškių spalvų objektais. Jie pradeda mokytis rūšiuoti daiktus pagal formą, spalvą, dydį, naudodami įvairius rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Veikdami su daiktais, vaikai sutelkia dėmesį, mąsto ir prisimena, o šios veiklos padeda jiems ugdyti kantrybę ir savikontrolę. Taip pat jie pradeda mokytis naudotis įvairiais daiktais ir prietaisais, pvz. lupa, magnetais, tyrinėti aplinką, įskaitant tiek gamtos radinius, tiek žmogaus sukurtus daiktus.	tyrinėja, kaip tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų, pvz. kamuoliai gali skirtis dydžiu, svoriu, spalva, o taip pat tyrinėja skirtumus tarp skirtingų rūšių daiktų, pavyzdžiui, kamuoliai ir knygos. Šio amžiaus vaikai pradeda tyrinėti tiek gamtos, tiek žmogaus sukurtus daiktus. Jie naudoja enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų ir žiūri specialiai parinktus vaizdo įrašus, kad suprastų gamtos, žmogaus sukurtų daiktų skirtumus. Vaikai domisi, kaip daiktai yra kuriami ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Tyrinėdami aplinką, vaikai susiduria su įvairiais daiktais ir, pasitelkdami skaitmenines technologijas (kompiuterius, planšetes, edukacinius robotus), mokosi apie daiktų veikimą ir tarpusavio ryšius. Pedagogai kuria kontekstus, kad vaikai galėtų liesti, išbandyti ir stebėti daiktus, kelti klausimus ir tyrinėti jų istoriją bei paskirtį. Lygindami praeities ir dabarties daiktus, vaikai plečia savo žinias ir patirtis.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 15.1; 15.2; 15.3; 12.2	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 15.4; 15.5; 15.6
4.2. GYVYBĖ	
Vertybinės nuostatos. Vaikai skatinami tyrinėti artimąją gamtinę aplinką, stebėti gamtos objektus ir reiškinius, susipažinti su skirtingomis gyvybės formomis bei suprasti, kad visa gyvybė turi poreikių. Jie ugdo pagarbą gyvajai gamtai, mokosi rūpintis aplinka ir suvokti žmogaus veiklos poveikį gamtai. Vaikai smalsiai domisi tuo, kas vyksta aplink juos, noriai stebi, eksperimentuoja ir samprotauja apie savo pastebėjimus. Jiems svarbu džiaugtis mokymosi procesu, aktyviai įsitraukti į tyrinėjimo veiklas bei siekti užsibrėžtų tikslų, mokantis suprasti ir koreguoti savo veiklos rezultatus. Esminis gebėjimas. • Parodo pagarbą gyvybei ir rūpestį aplinka. • Stebi ir tiria gyvų ir negyvų daiktų santykius. • Reaguoja į aplinkos pokyčius. • Ugdomi supratimą apie žmogaus veiklos poveikį aplinkai. • Mokosi valdyti savo mokymosi veiklą, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. • Smalsauja ir aktyviai įsitraukia į savo sumanytas bei kitų pasiūlytas veiklas. • Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką.	

- Įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausimus).
- Samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto ir patyrė.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Vaikai skatinami stebėti augalų augimą, gyvūnų elgseną, žmogaus vystymosi etapus. Veiklose naudojamos didinamosios stiklinės, mikroskopai, gamtinės medžiagos, siekiant suteikti kuo įvairesnių pažinimo būdų. Vaikams suteikiamos galimybės auginti augalus, prižiūrėti gyvūnus, eksperimentuoti su vandeniu, dirvožemiu, sėklomis. Vaikams, kuriems sunkiau suvokti sudėtingus biologinius procesus, pateikiamos paveikslėlių kortelės, filmukai, iliustruoti pasakojimai apie gyvybės ciklus, gyvūnų ir augalų priežiūrą. Per vaidybinius žaidimus vaikai mokosi empatijos ir atsakomybės, imituodami gyvūnų judesius, tyrinėdami jų garsus, vaidindami gamtos reiškinius. Taip ugdoma jų emocinė raiška ir pažinimas. Pedagogas skatina vaikus kalbėtis apie gyvybę, jos trapumą ir svarbą, ugdydamas sąmoningumą ir pagarbą gyvajai aplinkai.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai vis dažniau atpažįsta ir įvardija artimiausioje aplinkoje esančius augalus bei gyvūnus, pradeda vartoti tikslesnius jų pavadinimus. Jie stebi, renka, lygina ir grupuoja įvairias gamtos gėrybes – lapus, žiedus, vaisius, sėklas. Sodinant augalus darže ar ant palangės, vaikai mokosi juos prižiūrėti, stebi, kaip jie auga, fiksuoja pokyčius, matuoja ūgį, džiaugiasi pirmosiomis savo darbo pastangomis. Gyvūnų pasaulis taip pat kelia didelį susidomėjimą. Vaikai stebi paukščius, vabzdžius, naminius ir laukinius gyvūnus savo aplinkoje. Jie atpažįsta kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose, o pedagogo padedami mokosi juos ieškoti, surasti ir atskirti erdvėje. Stebėdami gamtos reiškinius, vaikai domisi vaivorykšte, perkūnija, lietumi. Jie kalbasi apie spalvas ir atspalvius, bando apibūdinti perkūniją pagal garsą, lietų – pagal jo savybes. Per praktines veiklas mažieji eksperimentuoja su šviesa ir šešėliais, kurdami įvairias idėjas, naudodami žaislus ar kitus daiktus. Vaikai taip pat susipažįsta su skirtingomis medžiagomis ir jų savybėmis – išsiaiškina, kad kai kurios medžiagos yra kietos (mediena,	3–6 metų vaikai intensyviai tyrinėja gamtos procesus, stebi gyvosios ir negyvosios gamtos ryšius. Jie pastebi, kad augalai reikalauja dirvožemio, vandens ir saulės šviesos, o gyvūnai – maisto, vandens ir būsto. Suaugusiųjų pagalba vaikai aiškinasi organizmų poreikius, mokosi apie vandens svarbą ir naudojimą gamtoje, suprasdami, kad vanduo būtinas gyvybės palaikymui. Vaikai taip pat diskutuoja apie atliekų poveikį gamtai, mokosi taupiai naudoti išteklius, tokius kaip vanduo ir popierius, taip prisidedami prie gamtos išteklių tausojimo. Be to, vaikai bendradarbiauja ir dalijasi patirtimi apie naminius gyvūnus, jų auginimą bei gyvenimo sąlygas. Stebėdami gyvūnus ir jų elgseną, jie pradeda atpažinti ir apibūdinti pagrindinius gyvūnų požymius. Vaikai tyrinėja augalų poreikius – vandens, šviesos ir dirvožemio svarbą jų augimui, ir pasitelkdami žaidimus bei tyrimus, gilina supratimą apie gamtos reiškinius. Pedagogas padeda vaikams vystyti erdvės suvokimą ir kalbos įgūdžius, naudojant žodines sąvokas, kaip „skrenda“, „aukštyn“, „dešinèn“, taip skatindamas vaikus geriau orientuotis erdvėje. Tyrinėdami gamtos reiškinius, vaikai domisi vaivorykšte – kaip ji formuojasi, kokios spalvos ją sudaro ir kodėl jos susidarymui reikalinga lietus ir saulės šviesa. Vaikai diskutuoja, ar visi mato tą pačią vaivorykštę ir kodėl ji nėra pasiekiamą. Pedagogas

popierius, stiklas, plastikas), o kitos – skystos (vanduo). Tyrinėjant orą, naudojamos „oro gaudyklės“, per kurias vaikai mokosi pūsti orą ir stebėti jo judėjimą. Per įvairias patyriminio ugdymo veiklas vaikai ugdosi smalsumą, mokosi stebėti, tyrinėti ir pažinti gyvybės pasaulį, džiaugiasi atradimais ir formuoja pagarbų požiūrį į gamtą bei viską, kas gyva.	organizuoja įvairias tyrinėjimo ir kūrybines veiklas, pavyzdžiui, tyrinėjimų stoteles, atradimų stoteles ir kūrybines dirbtuves, kurios suteikia vaikams galimybes aktyviai dalyvauti ir atrasti. Vaikai taip pat tyrinėja šešėlius ir jų atspindžius.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 18.1; 18.2; 18.3; 7.1; 7.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 7.4; 7.5; 7.6
4.3.SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS	
Vertybinės nuostatos. Vaikai yra nusiteikę pažinti pasaulį per jiems suprantamus matematikos principus ir skaitmenines technologijas. Jie smalsiai tyrinėja skaičių bei figūrų pasaulį, mokosi atpažinti dėsningumus ir taikyti skaičiavimo bei matavimo būdus kasdieniame gyvenime. Taip pat ugdomas jų gebėjimas saugiai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis – jie mokosi pažinti skaitmeninius įrenginius, tyrinėti jų galimybes bei kurti paprastą skaitmeninį turinį. Esminis gebėjimas. • Atranda skaičių ir geometrinių figūrų pasaulį. • Plėtoja supratimą apie skaičiavimo ir matavimo būdus bei jų taikymą. • Geba taikyti skaičiavimo ir matavimo metodus savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui. • Pastebi ir išreiškia savo pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį. • Susipažįsta su skaitmeninėmis technologijomis ir mokosi jas saugiai naudoti. • Geba naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones. • Kuria paprastą skaitmeninį turinį. • Sudaro kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Veiklos organizuojamos taip, kad kiekvienas vaikas galėtų tyrinėti skaičius, formas, dydžius, sekas ir erdvinius santykius per įvairias patyriminio mokymosi formas. Vaikams, kuriems lengviau mokytis per lytėjimą ir veikimą, suteikiamos galimybės skaičiuoti realius objektus (akmenukus, sagas, pupeles), rūšiuoti pagal spalvą, dydį, formą, modeliuoti figūras iš plastilino ar gamtinių medžiagų. Vaikams, kuriems reikalinga vizualinė pagalba, naudojami paveikslėliai, schemos, skaičių kortelės, skaitmeninės priemonės, kurios padeda suvokti matematinius ryšius ir sąvokas. Per stalo žaidimus, vaidmeninius žaidimus ir interaktyvias užduotis vaikai mokosi skaičiuoti, lyginti dydžius, sudaryti sekas ir atpažinti formas, skatinant jų loginį mąstymą. Modeliavimo užduotys, tokios kaip pastatų statymas iš kaladėlių, dėlionių dėliojimas,	

šešėlių atpažinimas ar mozaikų kūrimas, padeda vaikams geriau suvokti formas, dydžius, proporcijas ir ryšius tarp objektų. Pedagogas stebi vaikų pažangą ir pritaiko veiklas pagal jų poreikius.	
Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Maži vaikai natūraliai domisi daiktų skaičiumi, forma ir dydžiu. Jie mokosi skaičiuoti aplinkoje esančius objektus – žaislus, vaisius, pirštukus, žingsnius. Klausydamiesi skaičiuojamųjų dainelių, pamažu suvokia skaičiaus ir kiekio ryšį, pradeda skaičiuoti iki trijų ir rodyti skaičių rankomis. Vaikai lygina daiktus pagal dydį, formą, spalvą, grupuoja juos ir pastebi skirtumus. Žaisdami tyrinėja geometrines figūras – apskritimus, kvadratus, trikampius, jas atpažįsta aplinkoje. Konstruodami iš kaladėlių ar dėliodami dėlionės, mokosi derinti skirtingas formas, suprasti eiliškumą ir sekas. Eksperimentuodami su smėliu, vandeniu, moliu ar kitomis medžiagomis, vaikai modeliuoja įvairius objektus. Statydami bokštus, dėliodami daiktus tam tikra tvarka, jie mokosi pastebėti dėsningumus ir spręsti paprastas problemas.	3–6 metų vaikai aktyviai tyrinėja aplinką, lygina objektus ir pradeda suprasti skaičių reikšmę kasdienėje veikloje. Jie mokosi skaičiuoti daiktus pačiam, atpažinti ir įvardyti skaičius, sieja juos su kiekiu. Klausydamiesi skaičiuojamųjų eilėraščių, žaisdami skaičiavimo žaidimus ir atlikdami praktines užduotis, vaikai palaipsniui įgyja pradinių matematikos įgūdžių. Vaikai lygina objektus pagal dydį, ilgį, plotį, formą, svorį, spalvą, geba juos grupuoti ir rūšiuoti pagal įvairius požymius. Jie tyrinėja geometrines figūras, jas atpažįsta, piešia, konstruoja ir kuria įvairias formas iš gamtinių ar buityje naudojamų medžiagų. Kurdami modelius iš kaladėlių, gamtinių medžiagų ar konstruktorių, vaikai mokosi erdvinio ryšių – supranta priešingybes (aukštas–žemas, ilgas–trumpas), atranda dėsningumus ir sekas, eksperimentuoja su simetrija ir proporcijomis.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 8.2; 8.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 8.4; 8.5; 8.6
4.4. MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI	
Vertybinės nuostatos. Vaikai yra nusiteikę pažinti pasaulį per jiems suprantamus matematinius būdus. Jie natūraliai tyrinėja aplinką, pastebi įvairias formas, dydžius, kiekius, matuoja ir lygina objektus. Per praktines patirtis ugdomas jų erdvinis suvokimas, loginis mąstymas ir gebėjimas spręsti problemas. Esminis gebėjimas. • Atranda skaičių ir geometrinių figūrų pasaulį. • Supranta ir vartoja kalbą apie skaičiavimo bei matavimo būdus. • Geba taikyti skaičiavimo ir matavimo metodus aplinkai pažinti ir problemoms spręsti. • Pastebi ir išreiškia savo pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, ilgį, turį ir masę. • Atpažįsta ir apibūdina objektų padėtį erdvėje bei jų judėjimo kryptį.	

- Supranta sekų reikšmę ir geba jas atpažinti bei sudaryti.

Ištraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Veiklos organizuojamos taip, kad kiekvienas vaikas galėtų aktyviai dalyvauti, atrasti, eksperimentuoti ir praktiškai suprasti erdvės dėsningumus. Vaikams, kuriems reikalingas tiesioginis patyrimas, suteikiamos galimybės tyrinėti erdvę judant, lipant, šliaužiojant, lyginant objektų dydžius, statant konstrukcijas iš įvairių medžiagų (pvz. smėlio, kaladėlių, pagalvėlių). Vaikams, kuriems lengviau mokytis stebint ir lyginant, pateikiamos erdvinų figūrų dėlionės, schemos, labirintai, žemėlapiai ar vaizdinės užduotys, skatinančios suvokti daiktų vietą erdvėje. Per interaktyvius žaidimus vaikai mokosi suprasti kryptis ir objektų padėtį vienas kito atžvilgiu. Vaikai skatinami kurti ir tyrinėti modelius iš kaladėlių, konstruoti 3D figūras, planuoti maršrutus, piešti ir analizuoti paprastus planus ar žemėlapius, ugdant gebėjimą suprasti ir organizuoti erdvę. Pedagogas stebi vaikų pažangą ir pritaiko užduotis pagal jų gebėjimus.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Vaikai iki 3 metų noriai įsitraukia į eksperimentines veiklas, susijusias su daiktų ilgio, pločio, aukščio, masės ir tūrio palyginimu. Jie natūraliai tyrinėja aplinkoje esančius objektus, mokosi atpažinti jų savybes, tokias kaip forma, spalva, dydis. Suaugusiojo paskatinti, vaikai vis geriau supranta skirtumus tarp objektų, geba juos palyginti, įvardinti panašumus ir skirtumus. Žaisdami ir eksperimentuodami tiek vidaus, tiek lauko aplinkoje, vaikai ugdosi erdvės suvokimą. Vaikai aktyviai dalyvauja praktinėse veiklose, susijusiose su medžiagomis, kurias galima pilti, berti ar dėti, eksperimentuodami jie išmoka sąvokas „pilnas“ ir „tuščias“. Jie taip pat atranda, kad figūras galima apversti, pasukti, pastumti, taip lavindami savo loginį mąstymą ir erdvinį suvokimą.	3–6 metų vaikai aktyviai dalyvauja suaugusiųjų inicijuotose veiklose, kurios skatina tyrinėti ir lyginti objektų ilgį, plotį, aukštį ar tūrį. Jie atranda įvairius dydžių palyginimo būdus, diskutuodami dalijasi savo pastebėjimais ir plečia žodyną, susijusį su matavimais (aukštesnis–žemesnis, toliausiai–arčiausiai, lengvesnis–sunkesnis, talpesnis–mažiau talpus). Stebėdami aplinką ir bendraudami su mokytoju bei bendraamžiais, vaikai pradeda suvokti erdvinę informaciją – atpažįsta panašumus, elementų išdėstymo principus, formų bendrumą bei jų atsikartojimą. Tyrinėdami jie mokosi atpažinti ir įvardinti dvimates (skritulį, trikampį) bei trimates (kubą, rutulį) figūras, eksperimentuoja su jų komponavimu, konstravimu ir sekų kūrimu. Žaisdami ir eksperimentuodami tiek vidaus, tiek lauko aplinkose, vaikai įgyja vis daugiau patirties orientuojantis erdvėje. Taip pat eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, šviesos taškais, savo pastebėjimus išreiškdami piešiniuose, lipdiniuose ar kituose kūrybiniuose darbuose.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 8.1; 8.2; 8.3; 14.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 8.4; 8.5; 8.6

4.5. SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS

Vertybinės nuostatos. Vaikai skatinami pažinti ir išbandyti skaitmenines technologijas, mokytis jas saugiai naudoti kasdienėje veikloje. Ugdant skaitmeninį raštingumą ir informacinį mąstymą, siekiama, kad vaikai suprastų technologijų naudą, gebėtų atsakingai ieškoti, kaupti ir naudoti

informaciją.

Esminis gebėjimas.

- Naudojasi skaitmeniniais įrenginiais ir lengvai valdomomis skaitmeninėmis priemonėmis.
- Geba ieškoti, vertinti, kaupti ir saugiai naudoti informaciją.
- Mokosi pristatyti informaciją ir ją dalintis su kitais.
- Bendrauja ir bendradarbiauja virtualioje erdvėje.
- Kuria paprastą skaitmeninį turinį.
- Sudaro kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.
- Mokosi atsakingai ir saugiai naudotis skaitmeninėmis technologijomis.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Veiklos organizuojamos taip, kad kiekvienas vaikas galėtų patirti mokymosi džiaugsmą, lavinti loginį mąstymą, kūrybiškumą ir problemų sprendimo gebėjimus. Vaikai tyrinėja skaitmenines priemones, tokias kaip interaktyvios lentos, planšetės, išmanieji žaislai, mokydamiesi jų valdymo pagrindų ir paskirties. Pedagogas užtikrina, kad priemonės būtų prieinamos visiems vaikams ir pritaikytos jų amžiui bei gebėjimams. Technologijos integruojamos į kasdienes veiklas: vaikai mokosi naudotis edukacinėmis programėlėmis, stebi skaitmeninius pasakojimus, eksperimentuoja su interaktyviais žaidimais, kurie lavina jų kalbinius, matematinius ir pažinimo gebėjimus. Pedagogas skatina vaikus kurti skaitmeninį turinį: piešti virtualioje erdvėje, kurti istorijas naudodamiesi skaitmeniniais įrankiais, eksperimentuoti su garso įrašais ar animacija, ugdydamas jų kūrybiškumą ir saviraišką. Pedagogas supažindina vaikus su pagrindinėmis skaitmeninio etiketo taisyklėmis, moko saugaus elgesio internete pagrindų, padeda suprasti, kaip atsakingai ir tikslingai naudotis technologijomis mokymuisi bei pramogoms. Pedagogas atsižvelgia į vaikų skaitmeninio raštingumo įgūdžius ir sudaro galimybes mokytis jų tempu.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Vaikai iki 3 metų, žaisdami ir tyrinėdami aplinką, domisi jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų, tokiais kaip interaktyvūs žaislai, robotukai ar sensoriniai rašikliai. Jie eksperimentuoja su šiais objektais, atranda priežasties ir pasekmės ryšius, mokosi valdyti paprastus mechanizmus. Stebėdami suaugusiųsius ir vyresnius vaikus, mažieji įsitraukia į tyrinėjimo procesą, bandydami suprasti, kaip veikia aplinkoje esantys technologiniai objektai. Jie spontaniškai atlieka nesudėtingas veiksmų sekas, tokias kaip mygtuko paspaudimas, svirtelės	3–6 metų vaikai, stebėdami ir žaisdami, pradeda suvokti veiksmų sekas (algoritmus) ir taikyti jas sprendžiant paprastas problemas. Jie nagrinėja įvairių procesų atlikimo žingsnius, mokosi suprasti veiksmų eiliškumą bei susitarimus–taisykles. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo nesudėtingas komandų sekas, eksperimentuoja su robotų valdymu, atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų sekas. Pedagogo padedami vaikai išbando skaitmenines technologijas ir lengvai valdomas skaitmenines priemones, mokosi kurti skaitmeninį turinį – piešti, fotografuoti, įrašyti garsą ar vaizdą. Ugdymas papildomas skaitmeninėmis priemonėmis, kurios padeda vaikams pažinti

patraukimas ar garsinio signalo suaktyvinimas.	technologijų pasaulį, mokytis bendradarbiauti virtualiose erdvėse ir pristatyti informaciją.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 9.1; 9.2; 9.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 9.4; 9.5; 9.6
5. KURIU IR IŠREIŠKIU	
Ugdymo(si) srities paskirtis. Plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą.	
5.1. ŽAIDIMO RAIŠKA	
Vertybinės nuostatos. Vaikai yra nusiteikę aktyviai dalyvauti bendruose žaidimuose, kartu su kitais kurti ir plėtoti vaikų žaidimų kultūrą. Jie drąsiai išreiškia save, tyrinėja naujas idėjas ir ieško kūrybiškų sprendimų. Žaidžiant ugdomas gebėjimas bendrauti įvairiomis komunikavimo priemonėmis – tiek žodžiu, tiek neverbaliniais būdais, taip išreiškiant savo mintis, emocijas ir patirtį. Esminis gebėjimas. • Individualiai ir drauge su kitais žaidžia bei pats kuria įvairius žaidimus (režisūrinius, vaidmenų, su taisyklėmis). • Moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių ir supranta jų prasmę. • Pasitelkia savo patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas. • Randa būdų ir priemonių parodyti originalumą bei išradingumą, įgyvendindamas kūrybinius sumanymus. • Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalijasi savo patirtimi, jausmais, mintimis. • Įgytas žinias taiko žaidimuose ir kitose veiklose. Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Žaidimas yra pagrindinė vaikų veikla, skatinanti socialinių, emocinių, pažintinių ir motorinių įgūdžių ugdymą, todėl pedagogas kuria įtraukią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi priimtas ir gali žaisti pagal savo galimybes. Pedagogas organizuoja erdves, kuriose įvairūs žaidimų tipai yra prieinami visiems vaikams. Pedagogas padeda vaikams įsitraukti į bendrus žaidimus, mokydamas juos bendradarbiauti, dalintis, derinti vaidmenis, spręsti konfliktus ir laikytis taisyklių. Skatina tiek spontanišką, tiek organizuotą žaidimą. Pedagogas sudaro sąlygas eksperimentuoti su skirtingomis žaidimų formomis – nuo vaidybinių iki sensorinių ar judriųjų žaidimų. Vaikams, kuriems reikia daugiau pagalbos, siūlomos papildomos priemonės ar žaidimo variantai, leidžiantys jiems jaustis įsitraukusiais ir sėkmingais.	
Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai atpažįsta, emociškai atliepia ir aktyviai įsitraukia į suaugusiųjų inicijuojamus žaidimus, tokius kaip kykavimai,	3–6 metų vaikai aktyviai kuria ir vysto žaidimus, pasitelkdami savo patirtį, fantaziją bei aplinkoje esančius objektus. Jie renkasi arba patys susikuria

mylavimai, juokinimai, o vėliau patys juos kuria, taip formuodami ugdymosi situacijas. Jie tyrinėja žaislus ir aplinkoje esančius daiktus, atrasdami naujus veiksmus – sugriebti, mesti, ridenti – bei mokosi pažinti objektus, jų savybes ir juos įvardyti. Jie vis tikslingiau kartoja labiausiai pasisėkusių judesių ir garsų, žaismingai jais manipuliuoja, siekdami socialinio atsako. Tyrinėdami aplinką ir žaisdami su daiktais, vaikai pamėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, mokosi užmegzti ir palaikyti socialinius ryšius. Iš pradžių jie dažniausiai žaidžia individualiai arba dviese, o vėliau pereina prie kasdieninių socialinių situacijų imitavimo ir siužetinių vaidmenų žaidimų. Suaugusiųjų padedami, vaikai pradeda žaisti žaidimus su taisyklėmis. Iš pradžių jie renkasi paprastesnius – dėlionės, mozaikas, gaudynes, slėpynes, stalo žaidimus – o laikui bėgant pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų, kurie reikalauja daugiau strateginio mąstymo ir bendradarbiavimo.	žaidimų erdves (pvz. lėlių namelis, miškas, gyvūnų aptvaras, miesto gatvės, geležinkelis), naudoja žaislus ir nedidelius daiktus, kad sukurtų žaidimo įvykius bei situacijas. Šiame amžiuje vaikai pradeda priiimti vaidmenis ir, remdamiesi savo patirtimi, konstruoja pažįstamus kasdienes įvykius bei situacijas. Žaisdami dviese ar grupėje, jie derina savo vaidmenis, kuria siužetus, perpranta personažų santykius ir socialines sąveikas. Ilgainiui jų žaidimai tampa vis sudėtingesni – jie kuria istorijas, paremtas mėgstamomis pasakomis, TV programomis ar asmenine patirtimi. Vaikai ugdosi gebėjimą veikti dviem lygmenimis vienu metu – tiek atlikti vaidmenį žaidime, tiek realiai bendrauti su kitais žaidėjais. Jie kuria bendrus žaidimų pasaulius, kurie tampa tęstiniai ir įtraukia vis didesnę grupę draugų. Svarbi šio amžiaus vaikų žaidimų dalis – taisyklės. Jie pradeda suprasti jų prasmę, mokosi jų laikytis ir net patys kuria naujus žaidimus su taisyklėmis. Žaidžiant su bendraamžiais ar suaugusiaisiais, vystosi jų gebėjimas bendradarbiauti, spręsti nesutarimus, lanksčiai keisti vaidmenis ir valdyti savo emocijas. Žaidimai padeda vaikams pažinti savo kūno ribas, išraiškos galimybes (pvz. veido mimiką, balso moduliavimą) ir kurti artimus, saugius santykius su kitais. Mokytojų ar tėvų paskatinti, net ir nedrąsūs vaikai pamažu įsitraukia į žaidimus, perima iniciatyvą ir tampa aktyviais kūrėjais. Vaikams itin patinka kurti ir žaisti žaidimus su taisyklėmis – jie įtraukia draugus, kviečia suaugusiuosius, atranda savo stiprybes bei pomėgius. Savarankiškai organizuodami žaidimus, jie lavina savo kūrybiškumą, socialinius įgūdžius ir emocinį intelektą.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 17.1; 17.2; 17.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 17.4; 17.5; 17.6
5.2. MUZIKOS RAIŠKA	
Vertybinės nuostatos. Vaikai skatinami tyrinėti garsų ir muzikos pasaulį, atrasti įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus. Muzikinė veikla padeda jiems pažinti muzikos vertingumą, lavina klausą, ritmą ir melodijos pajautimą. Muzikuodami jie patiria meninės raiškos džiaugsmą, ugdo kūrybiškumą, discipliną ir saviraišką. Bendras muzikavimas stiprina jų gebėjimą bendradarbiauti, suteikia bendrumo jausmą bei gilina estetinį pasaulio suvokimą.	

Esminis gebėjimas.

- Lavina gebėjimą girdėti ir atkartoti garsus dainuojant bei muzikuojant.
- Kuria ir improvizuoja naudodami įvairias muzikinės raiškos priemones.
- Ugdosi discipliną ir siekia meistriškumo muzikos veikloje.
- Patiria saviraiškos džiaugsmą ir bendrumo jausmą muzikuodami drauge.
- Gilina estetinį suvokimą per muzikines patirtis.
- Pagal savo gebėjimus tyrinėja muzikos meno kalbą ir išraiškos galimybes.
- Spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis bei idėjas per muziką.
- Atpažįsta ir plėtoja savo muzikinį skonį bei meninius pomėgius.
- Vartoja paprastus, jam suprantamus muzikinius terminus savo patirčiai apibūdinti.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas organizuoja erdves, kuriose muzika tampa natūralia vaikų kasdienės veiklos dalimi. Siūlomi įvairūs muzikavimo būdai – dainavimas, ritminiai pratimai, judėjimas pagal muziką, grojimas paprastais instrumentais. Dainuojant ar grojant kartu, vaikai mokosi klausytis vieni kitų, dalintis priemonėmis ir veikti bendrai. Ritminiai žaidimai padeda lavinti komunikacinius gebėjimus ir tarpusavio supratimą. Pedagogas skatina tiek spontanišką, tiek organizuotą muzikinę veiklą. Vaikai turi galimybę laisvai tyrinėti garsus ir melodijas, tačiau taip pat dalyvauja pedagogų inicijuotuose dainavimo, ritmikos, muzikos klausymo ir interpretavimo per judesį užsiėmimuose. Taip pat pedagogas kuria aplinką, kurioje vaikai gali išreikšti savo emocijas per muziką – kurti daineles, muzikuoti, improvizuoti ritmus. Pasitelkiami įvairūs muzikos stiliai ir žanrai, skatinantys vaikus atrasti savo mėgstamą muziką. Muzikos derinimas su kitomis meno formomis (šoku, piešimu, pasakojimu) skatina vaizduotę ir kūrybiškumą.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė	
2–3 metų	3–6 metų
Vaikai intuityviai domisi ir tyrinėja garsų pasaulį – balsu, aplinkoje esančiais daiktais ir muzikos instrumentais. Jie dairo, ieškodami garso šaltinio, reaguoją į garso aukščio skirtumus, trumpam sutelkia dėmesį į aplinkoje skambančią muziką. Gestais ir čiauškėjimu reaguoją į lopšines, ritminius žaidimus ir melodinius darinius, mėgdžioja suaugusiųjų vokalizavimą, ypač ilgus garsus. Vaikai ritmiškai linguoja, supasi, ploja, krato barškučius ir skambaliukus, spontaniškai žaidžia balso	Vaikai aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes ir įvairius garso išgavimo būdus, pasitelkdami kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus bei kitus daiktus. Jie skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius, derina judesį su dainavimu ir ritmišku skandavimu, atliepdami muzikos nuotaiką, tempą bei stilių. Dainuodami tiek individualiai, tiek grupėje, vaikai atlieka autorines ir liaudies dainas, dažniausiai tiksliai intonuodami. Jie improvizuoja vokales melodijas, kurios įgauna struktūrinių muzikos savybių, o instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu,

intonacijomis, atkartoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Jie tyrinėja muzikos instrumentus ir aplinkos daiktus, išgauna įvairius garsus, eksperimentuoja balsu – kuria savitus žodžius, rečituoja, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. Vaikai vieni ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais, imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Jie groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais, juda pagal muziką, klausosi ir kuria. Klausydamiesi muzikos, vaikai atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, sutelkia dėmesį į muzikos struktūrą, atkartoja toninius ir ritminius darinius, įvardija arba parodo, kad supranta muzikos kontrastus (garsiai – tyliai, greitai – lėtai, linksmi – liūdnei). Muzikinę raišką jie natūraliai integruoja į kitą veiklą ir noriai muzikuoja tiek individualiai, tiek grupėje.	atkartoja trumpus ritminius ir melodinius darinius. Muzikuodami su kitais, jie įsiklauso, kaip jų indėlis dera bendrame skambesyje. Vaikai mokosi vertinti, lyginti ir kategorizuoti garsus, renkasi, kas jiems patinka. Jie dainuoja sudėtingesnio ritmo ir melodijos vienbalses dainas, gana tiksliai jas intonuodami bei įsiklausydami į savo ir draugų dainavimą. Spontaniškai improvizuoja balsu, kuria ir atlieka pritarimus eilėms, smulkiajai tautosakai, muzikos įrašams ar gyvai skambančiai muzikai. Vaikai eksperimentuoja su ritminiais ir melodiniais dariniais, jungia įvairius muzikos elementus – melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką. Jie klausosi mokytojo parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, atpažįsta muzikos kontrastus bei tylą kaip svarbų muzikos elementą.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 13.2.1; 13.2.2; 13.2.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 13.2.4; 13.2.5; 13.2.6
5.3. ŠOKIO RAŠKA	
Vertybinės nuostatos. Vaikai skatinami tyrinėti savo kūno judesių galimybes, ugdyti motorinius gebėjimus ir lavinti kinestetinį intelektą. Per judesį jie stiprina kūrybinį ir kritinį mąstymą, pasitikėjimą savimi, ištvermę ir toleranciją. Esminis gebėjimas. • Atranda galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus. • Susipažįsta su liaudies rateliais ir įvairiais šokio žanrais. • Mėgina kurti choreografines kompozicijas. • Ugdo judesių kultūrą, estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam. • Pagal savo gebėjimus tyrinėja judesio meno kalbą ir išraiškos galimybes. • Spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis bei idėjas per judesį. • Atpažįsta ir plėtoja savo meninius pomėgius.	

- Vartoja paprastus, jam suprantamus meninius terminus savo patirčiai apibūdinti.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas organizuoja erdves, kuriose vaikai gali saugiai ir laisvai judėti t. y. nuo laisvo judesio iki struktūruotų šokių, užtikrinant, kad kiekvienas vaikas ras jam tinkamą išraiškos formą. Bendri judesiai, poriniai ar grupiniai šokiai ugdo gebėjimą įsiklausyti į kitus, prisitaikyti prie bendro ritmo, dalintis erdve ir bendradarbiauti. Pedagogas skatina tiek spontanišką, tiek organizuotą šokį. Pasitelkiami įvairūs muzikos žanrai, skatinantys vaikus atrasti savo individualų judesio stilių. Vaikams, kuriems reikalinga papildoma pagalba, siūlomos alternatyvios judesio formos, lėtesnis tempas ar pritaikytos užduotys. Pedagogas stebi vaikų gebėjimus ir poreikius, skatindamas kiekvieną atrasti savo judėjimo būdą ir patirti judesio džiaugsmą.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Vaikai drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius bei bando juos imituoti. Jie tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka įvairius judesius vietoje ir erdvėje, šoka naudodami priemones, dalyvauja rateliuose ir dainuojamuosiuose žaidimuose, mokosi koordinuotai judėti su kitais. Vaikai juda džiaugsmingai, spontaniškai, be griežtos struktūros. Palankioje erdvėje jie pradeda jausti laiką, suvokia jo trukmę, judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą ir instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą. Improvizuodami judesiais atliepia muzikos nuotaiką, kuria ir prisimena dviejų–trijų judesių kombinacijas	3–6 metų vaikai, atlikdami įvairius judesius ir jų derinius, lavina kūno koordinaciją bei plastiškumą. Judėdami erdvėje, jie mokosi sekti įsivaizduojamas linijas, koordinuoti savo judesius ir kontroliuoti kūno energiją bei įtampą. Augdami vaikai vis geriau valdo savo kūną: išmoka judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliariai ir giliai kvėpuoti. Jie atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus tiek vietoje, tiek judėdami erdvėje – šuoliukus, pritūpimus, sukimus, paprastus žingsnelius. Iš pradžių spontaniškai judesiai ilgainiui tampa sąmoningai struktūruota judesių seka, kuri virsta šokiu. Padėdami mokytojams, vaikai tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, derina spontaniškus judesius su šokio elementais. Tokiu būdu jie lavina savo kūno valdymo įgūdžius ir patiria judėjimo džiaugsmą.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 13.3.1; 13.3.2; 13.3.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 13.3.4; 13.3.5; 13.3.6

5.4. DAILĖS RAIŠKA

Vertybinės nuostatos. Vaikai skatinami vizualinės raiškos priemonėmis išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius bei pasaulio matymą. Dailės veiklos padeda jiems suvokti įvairius reiškinius, lavinti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, ugdyti kūrybiškumą.

Esminis gebėjimas.

- Naudodamiesi dailės raiškos priemonėmis atranda ir plėtoja savo autentišką vaizdavimo stilių.
- Pagal savo gebėjimus tyrinėja menų kalbas ir įvairias dailės technikas.

- Spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis bei idėjas per vizualinę raišką.
- Atpažįsta ir plėtoja savo meninius pomėgius.
- Vartoja paprastus, jam suprantamus meninius terminus savo patirčiai apibūdinti.

Ištraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas organizuoja erdves, kuriose vaikai gali laisvai kurti ir tyrinėti įvairias menines priemones: piešimas, tapyba, lipdymas, aplikacijos, koliažai, užtikrinant, kad kiekvienas vaikas rastų jam tinkamą išraiškos formą. Pedagogas skatina tiek spontanišką, tiek organizuotą meninę veiklą. Vaikai turi galimybę laisvai kurti savo darbą, tačiau taip pat dalyvauja pedagogų inicijuotose teminėse kūrybinėse užduotyse, meniniuose eksperimentuose ir pažintinėse veiklose apie dailę. Dailės veiklos leidžia vaikams perteikti savo mintis ir emocijas per spalvas, formas ir vaizdinius. Pedagogas skatina eksperimentuoti su skirtingomis dailės technikomis, kurti pasakojimus per piešinius, naudoti gamtines ir netradicines priemones, leidžiančias vaikams atrasti naujus kūrybos būdus.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones – liečia, judina, brauko, spaudo, tepioja dažais ir pirštukais, stebi paliekamus pėdsakus, spalvas, linijas, dėmes, pajaučia skirtingas tekstūras. Remdamiesi patyrimu, jie supranta rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį, tyrinėja savo keverzones, terliones ir bando apie jas pasakoti, kai suaugusieji juos drąsina. Vaikai stebi aplinką, tyrinėja objektus, lygina jų formas, spalvas, dydžius, kontūrus. Žaismės kontekste jie nevaržomai eksperimentuoja, lavina motoriką, akies ir rankos koordinaciją, mokosi tiksliau valdyti judesius ir vaizduoti įvairesnes formas.	3–6 metų vaikai spontaniškai atranda, stebi ir tyrinėja vaizdus, o tai perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Išitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, jie tyrinėja įvairias grafines ir spalvines raiškos priemones bei medžiagas, o jų įvairovė skatina kūrybinę raišką. Vaikai analizuoja kontrastingas aplinkas – gamtos vaizdus, pastatus, meno kūrinius, apšvietimą, tonus, lankosi muziejuose, parodose, galerijose, susipažįsta su meno stiliais, žanrais ir formomis, plečia meninių sąvokų žodyną, įvardija spalvas, formas, estetinius potyrius. Pasitelkdami realias ir virtualias aplinkas, jie eksperimentuoja su įvairiomis technikomis, tokiomis kaip monotipija, grotažas, koliažas, mišrios technikos, išbando įvairias priemones ir įrankius, ieško savo stiliaus bei kūrybinių idėjų įgyvendinimo būdų.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 1.) 13.1.1; 13.1.2; 13.1.3;	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 13.1.4; 13.1.5; 13.1.6

5.5. TEATRO RAIŠKA

Vertybinės nuostatos. Vaikai skatinami tyrinėti ir pažinti įvairias teatrinės raiškos formas, patys išbandyti skirtingas meninės išraiškos priemones. Ugdoma jų domėjimasis menų kalbomis bei gebėjimas jausti meninės raiškos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas.

- Improvizuoja naudodami kūno judesius, muzikavimą ir spontanišką dainavimą.

- Kuria improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams.
- Lavina kūrybiškumą ir gilina estetinį pasaulio *pažinimą* per teatro meno formas.
- Pagal savo gebėjimus tyrinėja menų kalbas ir meninės raiškos priemones.
- Spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis bei idėjas.
- Atpažįsta savo meninius pomėgius ir juos plėtoja.
- Vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.

Įtraukties kontekstas per pedagoginę veiklą. Pedagogas kuria erdves, kuriose vaikai gali laisvai įsitraukti į šešėlių, lėlių teatrą, vaidmenų žaidimus ir improvizaciją. Teatro veiklos ugdo socialinius įgūdžius – skatina bendradarbiavimą, empatiją, gebėjimą tartis ir dirbti komandoje. Derinama laisva ir struktūruota raiška: vaikai kuria vaidmenis pagal savo vaizduotę, dalyvauja inscenizacijose ir vaidybiniuose žaidimuose. Teatras skatina kūrybiškumą ir vaizduotę – pasakų inscenizacijos, pantomima, muzikiniai spektakliai leidžia vaikams išbandyti įvairius išraiškos būdus. Veiklos pritaikomos individualiai, suteikiant alternatyvias dalyvavimo galimybes. Įtrauki teatro aplinka lavina meninius gebėjimus, stiprina saviraišką, pasitikėjimą savimi ir bendravimo įgūdžius.

Ugdymo gairės, ūgties siekiamybė

2–3 metų	3–6 metų
Vaikai eksperimentuoja su balso, kūno ir mimikos raiška, siekdami emocinio poveikio aplinkiniams, ir pasirenka veiksmingiausias išraiškos priemones. Vaidmenų ir režisūrinių žaidimų metu jie naudoja kūno judesius, veido mimiką bei balso intonacijas, taip ugdydami kūrybišką ir laisvą bendravimą. Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo ir pirštukų žaidimus, vaikai mėgdžioja išgirstas intonacijas, stebimus veiksmus ir mokosi išreikšti jausmus bei norus neverbalinėmis priemonėmis.	3–6 metų vaikų menami žaidimai yra glaudžiai susiję su kūrybine drama, juose gausu vaidybos elementų. Vaikai atlikdami simbolinius vaidmenis naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir mokosi kūrybiškai bei autentiškai perteikti savo emocijas kitiems. Žaidimuose kuriami dialogai tarp veikėjų, mokomasi išraiškingai intonuoti, savaip perteikti veikėjų judesius ir veiksmus, spontaniškai reikšti emocijas. Vaidinant stalo ar lėlių teatre, vaikai lavina gebėjimą atkurti tiek realistinius, tiek fantastinius siužetus, išplėtoti veiksmą per dialogus ir monologus, keisti balso intonacijas. Žaidimų aplinkai kurti pasitelkiami įvairūs daiktai, drabužiai, žaislai, didaktinės medžiagos, knygelės, teatro lėlės, skarelės bei namų apyvokos reikmenys. Taip skatinamas vaikų kūrybiškumas, improvizacija ir fantazijos teatro elementai.
Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis(žr. priedas Nr. 1.) 13.4.2; 13.4.3	Siekiamybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas žingsnis (žr. priedas Nr. 2; 3.) 13.4.4; 13.4.5; 13.4.6

V.VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS

Vaikų pasiekimų vertinimas.

Nuolatinis vaikų pasiekimų stebėjimas. Vaikų ugdymosi pasiekimai stebimi kasdienėse veiklose, pasitelkiant individualias ir grupines užduotis, žaidimus, kūrybinius projektus bei socialines situacijas. Pedagogai sistemingai fiksuoja vaikų veiklą, stebi jų emocinį ir intelektualinį augimą, socialinius įgūdžius, kalbinę raišką ir pažintinius gebėjimus.

Pasiekimų fiksavimas ir analizė. Vaikų pasiekimai dokumentuojami elektroniniame dienyne („Mūsų darželis“), kuriame mokytojai registruoja trumpus komentarus apie vaikų gebėjimus, jų pažangą ir tobulintinas sritis. Tai leidžia stebėti ilgalaikę vaiko ugdymosi raidą ir planuoti tolimesnes ugdymo veiklas.

Vertinimo metodai. Vaikų pasiekimai ir pažanga vertinami taikant įvairius metodus:

- Pokalbiai su vaikais – skatinant juos reflektuoti apie savo mokymosi procesą, aptarti sėkmes ir iššūkius.
- Stebėjimas – pedagogai fiksuoja vaikų elgesį, problemų sprendimo būdus, kūrybiškumą ir bendravimo įgūdžius.
- Tėvų (globėjų) apklausa – siekiant suprasti vaiko stipriąsias puses ir ugdymo kryptį namų aplinkoje.

Vaikų darbų analizė – kaupiami vaikų piešiniai, rašymo pratimai, konstravimo darbai ir kita kūrybinė veikla, atspindinti jų pažangą.

Pasiekimų dokumentavimas. Visi pasiekimai ir ugdymosi įrodymai kaupiami „Vaiko aplanke“, kuriame fiksuojami vaiko piešiniai, užduočių rezultatai, kūrybinės veiklos pavyzdžiai ir stebėjimų duomenys. Ši informacija naudojama individualiai planuojant ugdymo procesą ir aptariant vaiko pasiekimus su jo tėvais ar globėjais.

Ugdymosi tęstinumas. Perėjimas tarp ugdymo etapų. Siekiant sklandaus ugdymosi perėjimo, vaikų pasiekimų vertinimas yra tęstinis ir nuoseklus. Vaiko pasiekimai perduodami kitai ugdymo pakopai – iš lopšelio į darželį, iš ikimokyklinės grupės į priešmokyklinę, o vėliau – į mokyklą. Tęstinumo užtikrinimas per ugdymo programas. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos suderinamos taip, kad ugdymo procesas būtų nuoseklus. Individualizuotas ugdymas. Vaikams, kuriems reikalinga papildoma pagalba, sudaromas individualus ugdymo planas. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams pritaikomas ugdymo turinys, užtikrinant, kad kiekvienas vaikas gautų jam tinkamą paramą. Ugdymo proceso koregavimas. Mokytojai, remdamiesi stebėjimų ir vertinimo rezultatais, koreguoja ugdymo veiklas, kad jos atitiktų vaikų poreikius. Jei vaikui reikia daugiau laiko tam tikriems įgūdžiams lavinti, ugdymo planas koreguojamas taip, kad jis turėtų galimybę pasiekti geriausius įmanomus rezultatus.

Bendradarbiavimas su tėvais ir pedagogų bendruomene. Siekiant užtikrinti vaikų ugdymosi pažangą, būtinas glaudus bendradarbiavimas tarp tėvų, pedagogų ir švietimo pagalbos specialistų. Tėvai reguliariai informuojami apie vaikų pasiekimus per individualius susitikimus ir el. dienyne įrašus. Pedagogai dalyvauja mokytojų tarybos susitikimuose, kur aptariami bendri vaikų ugdymo rezultatai, analizuojamos tobulintinos sritys. Vaikų pasiekimai vertinami mokslo metų pradžioje, per mokslo metus ir jų pabaigoje, siekiant įvertinti daromą pažangą ir numatyti tolimesnį ugdymo kelią.

7. APLINKOS PAŽINIMAS		8. MATEMATINIS MĄSTYMAS		9. SKAITMENINIS SUMANUMAS		15. TYRINĖJIMAS		18. MOKĖJIMAS MOKYTIS		16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS		10. KALBŲ SUPRATIMAS	
7.3. Džiaugiuosi gyvūnais, augalais ir gamtos reikšmiais savo aplinkoje, pradėdau juos pavadinti. Stengiuosi būti atsargus ir rūpestingas su aplinkos daiktais, augalais ir gyvūnais. Reaguojau į nuotraukose užfiksuotus įvykius, kuriuose pats dalyvavau.		8.3. Įsitraukiau į skaičiavimą, atpažįstu įvairius skaičius 1, 2, 3 išraiškas. Mėgstu komponuoti, grupuoti, rikiuoti įvairių dydžių, formų, spalvų daiktus, taikau tiesioginį palyginimo būdą. Vis geriau sekasi nukopijuoti dviejų pasikartojančių elementų sekas.		9.3. Įjungiu išmaniuosius žaislus be ekranų, išbandau jų veikimą, laikausi man suprantamų naudojimo ir saugumo taisyklių. Gėbu kurti veiklos žingsnių sekas ir atlikti kitų sakomas komandas.		15.3. Smalsauju, aiškinuosi, kas ir kaip veikia, vyksta, įsitraukiu į įvairias tyrinėjimo veiklas, savo atradimus dalinuosi su kitais.		18.3. Įsitraukiu į veiklą, pasirenku priemones, stebiu, klausinėju, džiaugiuosi savo veiklos rezultatais.		16.3. Parodau, su kokia problema susidūriau, ir bandau ją spręsti; nepavykus, tobulinu sprendimą išbandydamas naujus būdus arba prašau pagalbos.		10.3. Trumpam susikaupiu ir reaguojau į kitų kalbėjimą, kūno kalbą, suprantu 3–4 žodžių sakinius, klausimus, du vienas paskui kitą sekančius prašymus, trumpus skaitomus, pasakojamus arba dainuojamus tekstus; reaguojau į ritmo darinius, intonavimą; vartau knyges, skiriu tekstą nuo paveikslėlių; suprantu dažnai matomų ženklų prasmę.	
5.3. Pasakau savo vardą, kas esu (berniukas / mergaitė), žinau pagrindines savo kūno dalis, siekiu savarankiškumo. Man patinka būti ir veikti tiek namie, tiek grupėje, aš mėgaujusi pažįstama aplinka, kalba, suklūstu, kai išgirstu kitą kalbą.		5.2. Atpažįstu save veidrodyje ir nuotraukose, parodau, ko noriu, mėgaujusi tuo, ką galiu pats. Esu prisirišęs prie tėvų / globėjų, pasitikiu suaugusiems grupėje, įsitraukiu į etnokultūrinės veiklas.		8.2. Skiriu, kur yra vienas, du ir trys daiktai. Surandau toki patį objektą; surikiuoju du tris objektus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Suprantu kels kryptį nusakančius žodžius ir ženklus.		9.2. Spaudau, liečiu, purtau grupėje esančius išmaniuosius žaislus esantį efektą. Gėbu atlikti dviejų veiksmų sekas.		15.2. Parodau, ką noriu tyrinėti, išbandau vis naujus tyrinėjimo būdus, objektus ir medžiagas.		16.2. Sutelkiu dėmesį, kai susiduriu su problema, ją sprendžiu, stebėdamas kitus ir veiklos pasekmes arba priimdamas suaugusiojo pasiūlymą.		10.2. Klausiu kitių kalbėjimo, suprantu ir atliepiu 2–3 žodžių sakinius, klausimus, trumpus pasakojimus, įsidėmiu dažnai vartojamus žodžius, reaguojau į pasikartojančius garsus, žodžius, judesius; mėgstu, kai man skaito knyges, pats vartinėju jas, stebiu rašančiusius.	
3.3. Atpažįstu ir man įprastais būdais išreiškiu savo emocijas, mokausi jas pavadinti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai į jas reaguojau.		3.2. Savo emocijas išreiškiu įvairiu intensyvumu, pastebiu ir reaguojau į kitų emocijas.		3.1. Savo emocijas išreiškiu kūno ženkais, „užsireičiu“ kitų emocijomis.		2.1. Sėdžiu, šliaužiu, ropoju, atsistoju, einu laisvadarais ar savarankiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		12.1. Su nuostaba reaguojau į žmones, gyvūnus, garsus, mimikas, judesius, daiktus.		13.1.1. Emocingai reaguojau į siekiu ryškių, man įdomių objektų.		13.2.1. Man patinka išgauti garsus balsu ir daiktais, gėstais ir čiulskėjimu reaguojau į muziką, ritmiškai judu ir kratau barškučius.	
4.3. Kalbėjimas su savimi ir suaugusiojo pagalba man padeda sutelkti dėmesį, valdyti emocijas, veiksmus, laikytis man suprantamų susitarimų.		4.2. Aš pats man įprastais būdais iškau nusiramimo, dėmesį, emocijas ir veiksmus valdau suaugusiojo padedamas.		4.1. Galiu trumpam sutelkti dėmesį į savo globėją, susitapatinti su jo reikiamomis emocijomis ir nusiraminti.		1.1. Ragauju įvairių maistą, bandau valgyti, gerti iš puodelio. Parodau, kad man šlapia, nepatogu.		12.2. Atrandau, mėgdžioju, tyrinėju tai, kas patinka, stebiuosi gamtos ir žmogaus sukurtais objektais ir reikšmiais.		13.1.2. Išbandau, kokius pėdsakus palieka rašymo, piešimo ir lipdymo priemonės.		13.3.2. Klausydamas muzikos atlieku keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje ir judėdamas, tyrinėju judėjimo kryptis, kuri judesius čia ir dabar, derinu dviejų judesių seką.	
6.3. Kai man artimas suaugusysis yra šalia, aš drąsiai išbandau ką nors naują; ieškau bendraamžių draugijos, trumpam įsitraukiu į bendrus žaidimus, mokausi dalintis.		6.2. Skiriu man artimus suaugusiuosius nuo kitų, juos mėgdžioju, kartoju tai, kas sulaukė jų palaikymo, tikiuosi jų pagalbos; mėgstu žaisti greta kitų vaikų.		2.2. Stoviu, atsitiupiu, pasilenkiu, einu, bėgu, lipu laiptais pristatomųjų žingsniu. Ridenau, sviedžiu kamuoli. Paimu, uždedu, įdedu ir išimu daiktą, atsuku detales, ploju rankomis.		1.2. Savarankiškai valgau įvairių maistą. Parodau ar pasakau, kad noriu į tualetą. Mokausi nusiprausti, bandau nusirengti.		12.3. Emocingai reaguojau į savo ir kitų kūrybą, atrandau, kas man gražu – bjauru, kas patinka ar nepatinka.		13.1.3. Keverzoju skirtingomis rašymo ir piešimo priemonėmis, sava kalba palydžiu kūrybą, turiu savo mėgstamas priemones.		13.3.3. Atliepdamas muzikos nuotaiką tyrinėju savo ir kitų asmenines erdves, atrandau naujų judesių, vienu metu judinu kelias kūno dalis, atsimenu ir kartoju trijų judesių kombinacijas, patinka šokti vienam ir su draugais.	
2. FIZINIS AKTYVUMAS		1. KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		12. ESTETINIS SUVOKIMAS		13.1. DAILĖ		13.3. ŠOKIS					

11. KALBINĖ RAŠKA
14. KŪRYBIŠKUMAS
17. GERBĖJIMAS ŽAISTI
13.4. TEATRAS
13.2. MUZIKA

7. APLINKOS PAŽINIMAS		8. MATEMATINIS MĄSTYMAS		9. SKAITMENINIS SUMANUMAS		15. TYRINĖJIMAS		18. MOKĖJIMAS MOKYTIS		16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS		10. KALBŲ SUPRATIMAS	
7.5. Atpažįstu ir pavadinu tyrinėjamą gamtos reiškinį, kai kuriuos tolimų kraštų augalus ir gyvūnus, pasakojų apie jų gyvenimo būdą, požymius. Paaškinu, kaip naudojamės gamtos išteklius, rūpinuosi aplinka. Pavaizduoju ir pasakojų, kuo mano šeimos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristatau savo aplinkos man žinomus objektus ir vietas. Pradedu suvokti įvykių chronologiją.		8.5. Skaiciuoju 9-ių ribose. Palyginu, sudedu, atimu, sujungiu, išskaidau daiktų kiekį 5-ių ribose. Tyrinėju dvimates, trimates figūras ir jų atvaizdus, matomus objektus vis tiksliau pavaizduoju plane, kuriu įvairių objektų sekas, išbandau savo kūną ir daiktus kaip matavimo vienetus, dalinuosi atradimais.		9.5. Išbandau įvairius išmaniųjų įrenginių ir priemonių valdymo būdus, ieškau informacijos, kuriu nesudėtingą skaitmeninį turinį, laikausi saugumo taisyklių. Iš simbolių dėliojų komandų sekas, išbandau jas žaidybiniame programavimo aplinkoje, aiškinu.		15.5. Vis labiau įsitraukiu į įvairių objektų ir reiškinų tyrinėjimą: ieškau požymių, panašumų ir skirtumų, aiškinuosi sandarą, veikimo principą.		18.5. Siekiu patenkinti savo smalsumą, siekdamas tikslo numatau ir įgyvendinu kelis žingsnius, lanksčiai sprendžiu išylančias problemas, aptariu, ką nuveikiu ir ką veiksiu toliau.		16.5. Atpažįstu ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais vaikais ieškau naujų būdų, kaip įveikti iššūkį, samprotauju apie problemą, kas pavyko, kas ne.		10.5. Suprantu sudėtinis sakinius, pradedu siėti kalbos garsus su raidėmis, iš klausos atskiriu tuo pačiu garsu prasidedančius žodžius. Atidžiai klausausi tekstų literatūrinė kalba ir tarmiškai, suvoku skirtingų žanrų lydinį skirtumus, suprantu knygos viršelio funkciją, atpažįstu kelis spausdintus žodžius.	
5.5. Žinau savo augimo istoriją, įsivaizduoju, koks būsi užaugęs, aiškinuosi, kas yra mano kūno viduje, ką jis gali ir ko negali. Suprantu, kad esu savo šeimos ir mūsų grupės narys, pasakau, kokia kalba kalbu, kokiame šalyje gyvenu, pasakojų, kuo man ypatinga mano šeima, grupė, šalis.		7.4. Atpažįstu dažniausiai sutinkamus gamtos objektus ir reiškinus, pastebiu kai kuriuos jų požymius. Komentuoju paros įvykių seką. Padedu rūšiuoti atliekas, tausti išteklius. Atpažįstu patiriamas kitos nei mano kultūros reiškinus ar daiktus, noriai įsitraukiu į savo kultūrinės aplinkos tradicines veiklas.		8.4. Skaiciuoju iki 5 ir atgal, palyginu kiekius, sieju įvairias to paties skaičiaus išraiškas. Eksperimentuoju ir dalinuosi idėjomis, kaip išmatuoti ir palyginti įvairius dydžius. Klasifikuoju, rūšiuoju objektus; įvardiju pažįstamas formas; plane pažymiu 2–3 matomus daiktus, apibūdinu jų išsidėstymą; pratėsiu dviejų pasikartojančių elementų seką.		15.4. Pradedu suprasti tyrinėjimo procesą: kelių klausimų ir ieškau atsakymų pasirinkdamas man žinomas ir naujus tyrinėjimo būdus, priemones.		18.4. Išreiškiu susidomėjimą ir norą veikti su kitais, imuosi iniciatyvos ir pradedu numatyti reikalingas priemones, komentuoju atliekamą veiklą.		16.4. Paaškinu, kad susiduriau su problema, stengiuosi ją įveikti, išbandau žinomus būdus numatydami pasekmes, stebiu savo veiklos rezultatus.		10.4. Iš klausau ir reaguuoju į tai, kas man sakoma, suprantu klausimus, kelis vieną po kito sekančius prašymus, suvoku (ne)verbalinius raškos būdus. Domiuosi rašytine kalba, atpažįstu keletą raidžių, klausausi įvairių tekstų, atsimeinu kai kuriuos juose minimus įvykius, iš paveikslėlių suprantu knygeles turinį.	
3.5. Mokuisi komuniukuoti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.		5.4. Skiriu savo ir kitų jausmus, norus, kalbu ir vaizduoju, kaip atrodo mano kūnas, kuo aš panašus ar skiriuosi nuo kitų. Komentuoju ir vaizduoju savo šeimą, grupės draugus, mokytojus, dalinuosi savo aplinkos veiklų ir renginių patirtimi, atpažįstu, kad kiti kalba kita kalba nei aš.		9.4. Padedamas skaitmenines priemones naudoju informacijai įrašyti ir paleisti, bendrauti, mokausi jas pavadinti, apibūdinti. Suprantu ir galiu atlikti grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas.		18.4. Išreiškiu susidomėjimą ir norą veikti su kitais, imuosi iniciatyvos ir pradedu numatyti reikalingas priemones, komentuoju atliekamą veiklą.		16.4. Paaškinu, kad susiduriau su problema, stengiuosi ją įveikti, išbandau žinomus būdus numatydami pasekmes, stebiu savo veiklos rezultatus.		10.4. Iš klausau ir reaguuoju į tai, kas man sakoma, suprantu klausimus, kelis vieną po kito sekančius prašymus, suvoku (ne)verbalinius raškos būdus. Domiuosi rašytine kalba, atpažįstu keletą raidžių, klausausi įvairių tekstų, atsimeinu kai kuriuos juose minimus įvykius, iš paveikslėlių suprantu knygeles turinį.		11.5. Laisvai kalbu apie tai, kas vyksta, vyko ir vyks, tinkamai vartoju gramatines formas, kalbu sudėtiniais sakiniais, trumpai papasakojų, diskutuoju ir atsakau į klausimus; kopijuoju arba užrašau raides, simbolius, žodžius.	
4.5. Naudoju įvairius nusiramino ir konfliktų sprendimo būdus, gebu ilgai sutelkti dėmesį ir pastangas, kai veikla įdomi, laikausi kasdinių susitarimų ir taisyklių.		3.4. Aiškinuosi, kokios emocijos man ir kitiems kyla įvairiose situacijose, jas pavadinu, išreiškiu įvairiais būdais, atpažįstu iš kitų išraiškos.		12.4. Gėriuosi aplinkos ir gamtos grožiu, rodau ir pasakau, kas man gražu. Man patinka įvairūs kūriniai, galiu apibūdinti kai kuriuos jų ypatumus.		13.1.4. Noriai išbandau skirtingas piešimo priemones, galiu piešti storomis, plonomis ir kitokiomis linijomis, jau pavyksta nupiešti man rūpimus dalykus.		13.3.4. Šokdamas išreiškiu judėjimu būdingas savybes, patinka judėti įvairiai: šokinėti, suoliuoti, šokti ratelį, judėti įsivaizduojama linija; kuriu ir prisimeinu savo sukurtą trijų keturių judesių seką šoki, laikausi šokio taisyklių, kalbu apie savo ir kitų pasirodymus.		13.4.4. Žaisdamas tyrinėju socialines situacijas, kurių vaidmenų dialogus, naudoju išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, priemones.		13.4.5. Režisūriuose ir sužetiniuose vaidmenų žaidimuose galiu kurti dramatiškas situacijas, įvykius, atskleidžiamas vaidmenį pasitelkiu raškos būdus ir priemones.	
6.5. Bendrauju su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais mokyklos aplinkoje, su skirtingų interesų ir gebėjimų turinčiais vaikais, ieškau taikų nesutarimo sprendimo būdų, laikausi įsipareigojimų grupėi.		4.4. Nusiramino kalbėdamasis su kitais, mokuisi susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, laikytis susitarimų, numatau netinkamo elgesio pasekmes.		1.4. Žinau, ką valgyti sveika. Bandau serviuoti stalą ir laikytis elgesio prie stalo taisyklių. Savarankiškai naudojuosi tualetu, prausiuosi, rengiuosi, tvarkau žaislus. Mokuisi saugiai elgtis kelyje, naudotis veiklai skirtais aštriais daiktais. Žinau, į ką kreiptis pagalbos iš kitų nelaimėi.		12.5. Mėgaujuosi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla, gėriuosi kalba, gamta, geru elgesiu, darbais, turiu savo nuomonę ir savitą skonį.		13.1.5. Numatau, ko man prireiks kūnybiniam sumanymui įgyvendinti, kuriu įvairiais būdais, grožiuosi kitų darbais.		13.3.5. Šokdamas atrandu naujus judesius, judėjimo galimybes; generuoju idėjas, šoku sukamuosius ratelius; kuriu ir šoku kompozicijas iš penkių šešių judesių, turiu nuomonę apie pasirodymą.		13.2.5. Gana taisyklingai atlieku vis daugiau dainų. Muzikuodamas, improvizuodamas ir kurdamas naudoju kontrastus, judesius pertekliu muzikos sąvokas, pasilauku, kaip mokykloje ir kitur panaudoti muziką.	
2.5. Įvairias būdais einu, bėgu, šokinėju, lipu. Metu, gaudau, spiriu kamuoli į įvairių padėčių. Priminus sėdžiu, stoviu, vaikštau taisyklingai. Laikau pieštuką ir žirkles taisyklingai, atlieku tikslius judesius su smulkiais daiktais.		1.5. Žinau, kodėl svarbu valgyti įvairią maistą, kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Valgau tvarkingai su stalo įrankiais, susitvarkau pavalgęs, po veiklos. Mokuisi laikytis saugumo taisyklių, žinau, į ką kreiptis iškilus pavojui.		12.5. Mėgaujuosi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla, gėriuosi kalba, gamta, geru elgesiu, darbais, turiu savo nuomonę ir savitą skonį.		13.1.5. Numatau, ko man prireiks kūnybiniam sumanymui įgyvendinti, kuriu įvairiais būdais, grožiuosi kitų darbais.		13.3.5. Šokdamas atrandu naujus judesius, judėjimo galimybes; generuoju idėjas, šoku sukamuosius ratelius; kuriu ir šoku kompozicijas iš penkių šešių judesių, turiu nuomonę apie pasirodymą.		13.2.5. Gana taisyklingai atlieku vis daugiau dainų. Muzikuodamas, improvizuodamas ir kurdamas naudoju kontrastus, judesius pertekliu muzikos sąvokas, pasilauku, kaip mokykloje ir kitur panaudoti muziką.		13.2.5. Gana taisyklingai atlieku vis daugiau dainų. Muzikuodamas, improvizuodamas ir kurdamas naudoju kontrastus, judesius pertekliu muzikos sąvokas, pasilauku, kaip mokykloje ir kitur panaudoti muziką.	

11. KALBINĖ RAŠ-
14. KŪRYBIŠKUMAS
17. GEBĖJIMAS
13.4. TEATRAS

7. APLINKOS PAŽINIMAS		8. MATEMATINIS MĄSTYMAS		9. SKAITMENINIS SUMANUMAS		15. TYRINĖJIMAS		18. MOKĖJIMAS MOKYTIS		16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS		10. KALBŲ SUPRATIMAS	
3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAISKA	7.6. Lyginu gamtos objektus ir reiškinius, įvairių panašumų ir skirtumų, objektus grupuoju. Jaučiu ryšį su savo socialine, kultūrine ir gamtine aplinka, paaiškinu, kodėl ir kaip išteklius reikia tausoti. Pasakoju apie kai kurias savo ir man žinomas kitų kultūrų šventes. Domiuosi įvairiomis profesijomis. Vartoju žodžius praeičiai, dabariai ir ateičiai, metų laikams nusakyti.	8.6. Parašau skaitmenimis skaičius iki 10; randu ir pasakau, kiek daiktų daugiau nei 5, kiek trūksta iki 10; sudedu, atimu 7-ių ribose. Įsitraukiu į diskusijas apie įvykius: įvyks, neįvyks, gali įvykti. Judu pagal įsidedamą planą, paaiškinu ar pavaizduoju atgalinį kelią. Randu, kaip palyginti nežymiai besiskiriančius išmatuojamus dydžius. Dėlioju, konstruoju, komponuoju dvimačius ir trimatius objektus. Kuriu ir tyrinėju sekas su pasikartojančiais elementais. Vartoju vis platesnį matematinį žodyną.		9.6. Prižiūrimas įvairioms veikloms pasirenku ir derinu bent dvi skaitmenines priemones ir informacijos šaltinius, saugiai dalinuosi tuo, ką sukuriau. Sudarau, vykdu ir koreguoju paprastas komandų sekas programavimo aplinkose, jei geriau suprantu, kaip valdomi robotai.		15.6. Tikslingai tyrinėju įvairias aplinkas, objektus ir reiškinius pasitelkdamas skirtingus tyrinėjimo būdus. Radinius lyginu, grupuoju, jais dalinuosi su kitais.		18.6. Drašiai įsitraukiu į išsukio reikalaujančią veiklą, numatau tikslą, priimu sprendimus jam pasiekti, ieškau informacijos ir priemonių, stebiu veiklos procesą, jį koreguoju, dalinuosi patirtimi ir rezultatais.		16.6. Man patinka sudėtingos užduotys, stengiuosi jas įveikti pats ar su kitais laikais, apmąstau galimus sprendimus, pasirenku tinkamiausią, stebiu pasekmes ir, jeigu reikia, keičiu veikimo būdus, padedu kitiems.		10.6. Pradedu suprasti perkeltinę žodžių reikšmę, keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių; pradedu skirti žodžių garsus ir skiemenis. Domiuosi įvairiais rašytiniais tekstais, numatau man skaitomo teksto tęsinį, atpažįstu nuo kelių iki kelių abėcėlės raidžių, keletą užrašytų žodžių.	
	5.6. Samprotauju apie savo savybes ir gebėjimus, tyrinėju savo kūno augimą, pastebiu savo kūno vidinių sistemų veiklos išorinius ženklus. Dalyvauju savo šeimos, grupės sprendimų priėmimo, pasakau savo tautybę, tyrinėju ir skiriu savo ir kitų šalių simbolius, kalbą, tradicijas.	7.5. Atpažįstu ir pavadinu tyrinėjamus gamtos reiškinius, kai kuriuos tolimų kraštų augalus ir gyvūnus, pasakoju apie jų gyvenimo būdą, požymius. Paaiškinu, kaip naudojame gamtos išteklius, rūpinuosi aplinka. Pavaizduoju ir pasakoju, kuo mano šeimos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristatau savo aplinkos man žinomus objektus ir vietas. Pradedu suvokti įvykių chronologiją.		8.5. Skaičiuoju 9-ių ribose. Palyginu, sudedu, atimu, sujungiu, išskaidau daiktų kiekį 5-ių ribose. Tyrinėju dvimates, trimates figūras ir jų atvaizdus, matomus objektus vis tiksliau pavaizduoju plane, kuriu įvairių objektų sekas, išbandau savo kūną ir daiktus kaip matavimo vienetų, dalinuosi atradimais.		9.5. Išbandau įvairius išmaniųjų įrenginių ir priemonių valdymo būdus, ieškau informacijos, kuriu nesudėtingą skaitmeninį turinį, laikau saugumo taisyklių. Iš simbolių dėlioju komandų sekas, išbandau jas žaidybiniuose programavimo aplinkose, aiškinu.		15.5. Vis labiau įsitraukiu į įvairių objektų ir reiškinų tyrinėjimą: ieškau požymių, panašumų ir skirtumų, aiškinu, aiškinu sandarą, veikimo principą.		18.5. Siekiu patenkinti savo smalsumą, siekdamas tikslo numatau ir įgyvendinu kelis žingsnius, lanksčiai sprendžiu išsylančias problemas, aptariu, ką nuveikiu ir ką veiksiu toliau.		16.5. Atpažįstu ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais laikais ieškau naujų būdų, kaip įveikti išsukį, samprotauju apie problemą, kas pavyko, kas ne.	
	3.6. Gebu kalbėtis apie emocijas ir jausmus, taikau įvairius būdus, padedančius pasijusti geriau, atpažįstu, kaip jaučiasi kitas, bandau jam padėti.	5.5. Žinau savo augimo istoriją, įsivaizduoju, koks būsi užaugęs, aiškinuosi, kas yra mano kūno viduje, ką jis gali ir ko negali. Suprantu, kad esu savo šeimos ir mūsų grupės narys, pasakau, kokia kalba kalbu, kokiame šalyje gyvenu, pasakoju, kuo man ypatinga mano šeima, grupė, šalis.		9.5. Išbandau įvairius išmaniųjų įrenginių ir priemonių valdymo būdus, ieškau informacijos, kuriu nesudėtingą skaitmeninį turinį, laikau saugumo taisyklių. Iš simbolių dėlioju komandų sekas, išbandau jas žaidybiniuose programavimo aplinkose, aiškinu.		15.5. Vis labiau įsitraukiu į įvairių objektų ir reiškinų tyrinėjimą: ieškau požymių, panašumų ir skirtumų, aiškinu, aiškinu sandarą, veikimo principą.		18.5. Siekiu patenkinti savo smalsumą, siekdamas tikslo numatau ir įgyvendinu kelis žingsnius, lanksčiai sprendžiu išsylančias problemas, aptariu, ką nuveikiu ir ką veiksiu toliau.		16.5. Atpažįstu ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais laikais ieškau naujų būdų, kaip įveikti išsukį, samprotauju apie problemą, kas pavyko, kas ne.		10.6. Pradedu suprasti perkeltinę žodžių reikšmę, keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių; pradedu skirti žodžių garsus ir skiemenis. Domiuosi įvairiais rašytiniais tekstais, numatau man skaitomo teksto tęsinį, atpažįstu nuo kelių iki kelių abėcėlės raidžių, keletą užrašytų žodžių.	
	4.6. Siekdamas tikslo, gebu atidėti kai kurių norų patenkinimą, mokausi suvaldyti pyktį, susilaikyti nuo netinkamo elgesio, kai esu provokuojamas, lengvai priimu dienos ritmo pasikeitimus.	4.5. Naudoju įvairius nusiramino ir konfliktų sprendimo būdus, gebu ilgai suteikti dėmesį ir pastangas, kai veikia idėjos, laikau kasdienių susitarimų ir taisyklių.		9.5. Išbandau įvairius išmaniųjų įrenginių ir priemonių valdymo būdus, ieškau informacijos, kuriu nesudėtingą skaitmeninį turinį, laikau saugumo taisyklių. Iš simbolių dėlioju komandų sekas, išbandau jas žaidybiniuose programavimo aplinkose, aiškinu.		15.5. Vis labiau įsitraukiu į įvairių objektų ir reiškinų tyrinėjimą: ieškau požymių, panašumų ir skirtumų, aiškinu, aiškinu sandarą, veikimo principą.		18.5. Siekiu patenkinti savo smalsumą, siekdamas tikslo numatau ir įgyvendinu kelis žingsnius, lanksčiai sprendžiu išsylančias problemas, aptariu, ką nuveikiu ir ką veiksiu toliau.		16.5. Atpažįstu ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais laikais ieškau naujų būdų, kaip įveikti išsukį, samprotauju apie problemą, kas pavyko, kas ne.		10.6. Pradedu suprasti perkeltinę žodžių reikšmę, keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių; pradedu skirti žodžių garsus ir skiemenis. Domiuosi įvairiais rašytiniais tekstais, numatau man skaitomo teksto tęsinį, atpažįstu nuo kelių iki kelių abėcėlės raidžių, keletą užrašytų žodžių.	
6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS		6.6. Suprantu, koks mano elgesys yra priimtinas bendraujant su kitais, kodėl svarbu laikytis susitarimų dėl elgesio, stengiuosi bendrauti pagarbiai, mokausi tarpininkauti sprendžiant nesutarimus.		6.5. Bendrauju su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais mokyklos aplinkoje, su skirtingų interesų ir gebėjimų turinčiais vaikais, ieškau taiklių nesutarimų sprendimo būdų, laikau įsipareigojimų grupel.		15.5. Žinau, kodėl svarbu valgyti įvairių maistą, kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Valgau tvarkingai su stalo įrankiais, susitarkau pavalgęs, po veiklos. Mokausi laikytis saugumo taisyklių, žinau, į ką kreiptis iškilus pavojui.		18.5. Siekiu patenkinti savo smalsumą, siekdamas tikslo numatau ir įgyvendinu kelis žingsnius, lanksčiai sprendžiu išsylančias problemas, aptariu, ką nuveikiu ir ką veiksiu toliau.		16.5. Atpažįstu ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais laikais ieškau naujų būdų, kaip įveikti išsukį, samprotauju apie problemą, kas pavyko, kas ne.		10.6. Pradedu suprasti perkeltinę žodžių reikšmę, keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių; pradedu skirti žodžių garsus ir skiemenis. Domiuosi įvairiais rašytiniais tekstais, numatau man skaitomo teksto tęsinį, atpažįstu nuo kelių iki kelių abėcėlės raidžių, keletą užrašytų žodžių.	
2. FIZINIS AKTYVUMAS		1. KASDIENIS GYVENIMO ĮGUDŽIAI		12. ESTETINIS SUVOKIMAS		13.1. DAILĖ		13.3. ŠOKIS		13.2. MUZIKA		11. KALBINĖ RAISKA	
2.6. Nubėgu vis ilgesnį atstumą, šoku į tolį, aukštį, koordinuoju judu, orientuojuosi erdvėje. Taisyklingai sėdžiu, stoviu, vaikštau. Atlieku vis sudėtingesnius veiksmus su smulkiais daiktais, konstruoju.		1.6. Renkuosi valgyti sveikatai palankų maistą. Rūpinuosi daiktais grupėje. Laikausi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Sakau „stop“, „ne“ reaguodamas į mano privatumą pažeidžiantį elgesį, žinau pagalbos telefono numerį.		12.6. Kurdamas nepaisau standartų, pasakoju apie vaizdinius, kylantius patiriant kurinius, stebint aplinkos ir gamtos reiškinis. Siūlau, kaip gražinti, tobulinti aplinką, vertinu kitų kūrybą.		13.1.6. Kuriu įvairius kūrybinius darbus įvairiomis dailės technikomis, jas pasirenku pagal sumanymą, galiu papildyti ženklais, žodžiais ir kitomis detalėmis, aptariu savo ir kitų kūrybą.		13.3.6. Šokdamas judesiu vaizduoju emocijas, veikėjų charakterius, šoku vis sudėtingesnius šokius ir ratelius, kuriu temines šokio kompozicijas, grafiškai ar žodžiu perteikiu šokio eiga.		13.2.6. Tyrinėdamas lyginu garsus, grojau sudėtingesniais instrumentais; dainuoju sudėtingesnes dainas, kuriu kelių muzikos elementų akompanimentus, žymiu juos sutartiniais ženklais. Vartoju vis daugiau muzikos sąvokų, aptariu atliktą muziką, kurinio paskirti.		11.6. Išsaku savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, aiškinuosi, diskutuoju; tinkamai pradedu, plečiu, keičiu ir baigiu pokalbį; vartoju vaizdinius žodžius, kuriu ir atpasakoju istorijas; kopijuoju žodžius, rašau savo vardą, kelis žodžius.	

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Ainscow, M., & Miles, S. (2008). Kaip sukurti įtraukią mokyklą (angl. Making Schools Inclusive). London: Routledge.
2. CAST (Center for Applied Special Technology). (2011). Universalus dizainas mokymuisi: teorija ir praktika (angl. Universal Design for Learning: Theory and Practice). Wakefield, MA: CAST.
3. Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (2012). Vaiko šimtas kalbų: Reggio Emilia patirtis (angl. The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation). Santa Barbara, CA: Praeger.
4. Florian, L. (2014). Įtraukusis ugdymas: Mokyti visus mokinius (angl. The Inclusive Classroom: Educating Exceptional Children). London: Routledge.
5. Kumpulainen, K., & Sefton-Green, J. (2020). Ikimokyklinio ugdymo pedagogika ir praktika (angl. Pedagogy and Practice in Early Childhood Education). London: Routledge.
6. Landsberg, G. (2020). Visuminio ugdymo principai ir praktika. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
7. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2020). Ikimokyklinio ugdymo bendrosios programos aprašas.
8. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2021). Ikimokyklinio ugdymo programų atnaujinimo gairės.
9. Noddings, N. (2013). Ugdyti rūpinantis (angl. Caring: A Relational Approach to Ethics and Moral Education). Vilnius: Tyto alba.
10. Nacionalinė švietimo agentūra. (2024). Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programoje, pasiekimų stebėsenos priemonė: Pasiekimų žingsneliai. ESF projektas „Ikimokyklinio ugdymo turinio kaita“. <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/11/Priemone-Pasiekimu-zingsneliai.pdf>
11. Pica, R. (2015). Judėjimas ir mokymasis visose srityse (angl. Moving and Learning Across the Curriculum: More Than 300 Activities and Games to Make Learning Fun). Redleaf Press.
12. Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). Mokant kiekvieną mokinį skaitmeniniame amžiuje (angl. Teaching Every Student in the Digital Age: Universal Design for Learning). Alexandria, VA: ASCD.